

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

Jelentés

Önkormányzatok pénzügyi monitoring alapján végzett ellenőrzése

Öt vagy annál több önkormányzat alkotta közös önkormányzati hivatali székhely községi önkormányzatai, összesen 144 községi önkormányzat gazdálkodásának fenntarthatósága 2019.

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

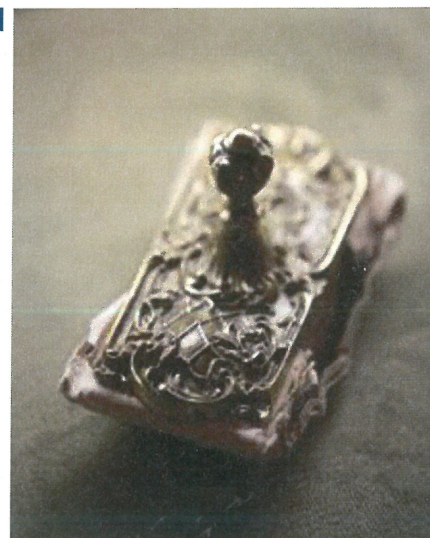
Jelentés

Önkormányzatok pénzügyi monitoring alapján végzett ellenőrzése

Öt vagy annál több önkormányzat alkotta közös önkormányzati hivatali székhely községi önkormányzatai, összesen 144 községi önkormányzat gazdálkodásának fenntarthatósága
2019. 12. hó 17. nap

Domokos László
elnök

AZ ELLENŐRZÉST FELÜGYELTE:

HOLMAN MAGDOLNA JULIANNA felügyeleti vezető

AZ ELLENŐRZÉST VEZETTE ÉS A VÉGREHAJTÁSÁÉRT FELELŐS:

KISTÓTH KRISZTINA ellenőrzésvezető

A PROGRAM ÖSSZEÁLLÍTÁSÁÉRT FELELŐS:

SZAPPANOS JÚLIA osztályvezető

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KORÁBBI SZÁMVEVŐSZÉKI JELENTÉSEK:

- címe: **Önkormányzatok pénzügyi monitoring alapján végzett ellenőrzése – A nagyközségi önkormányzatok gazdálkodásának fenntarthatósága**
Önkormányzatok pénzügyi monitoring alapján végzett ellenőrzése – A városi önkormányzatok gazdálkodásának fenntarthatósága
- sorszáma: **18081; 19017**

Jelentéseink az Országgyűlés számítógépes hálózatán és az Interneten a www.asz.hu címen is olvashatóak.

IKTATÓSZÁM: EL-2333-001/2019.

TÉMASZÁM: 2504

ELLENŐRZÉS-AZONOSÍTÓ SZÁM: V0848

TARTALOMJEGYZÉK

■ ÉRTÉKELÉS.....	5
■ KÖVETKEZTETÉS.....	7
■ AZ ELLENŐRZÉS CÉLJA.....	8
■ AZ ELLENŐRZÉS TERÜLETE.....	9
■ AZ ELLENŐRZÉS HÁTTERE, INDOKOLTSÁGA.....	11
■ A JELENTÉS LÉNYEGES KÉRDÉSKÖREI.....	12
■ AZ ELLENŐRZÉS HATÓKÖRE ÉS MÓDSZEREI.....	13
■ MEGÁLLAPÍTÁSOK.....	15
■ MELLÉKLETEK.....	25
I. sz. melléklet: Fogalomtár.....	25
II. sz. melléklet: Az ellenőrzési kritériumok módszertana és értékelése.....	28
III. sz. melléklet: Az eszközök és források alakulása kiemelt mérlegsoronként a 2016-2017. években (E Ft).....	30
IV. sz. melléklet: Pénzügyi egyensúlyi helyzet CLF módszer szerinti értékelése a 2016-2017. években (E Ft).....	31
V. sz. melléklet: Az Önkormányzatok 2016-2017. évi főbb mutatóinak és kockázati területeinek összefoglaló értékelése.....	33
VI. sz. melléklet: Az Önkormányzatok 2016-2017. évi főbb mutatóinak és kockázati területeinek részletes értékelése.....	34
VII. sz. melléklet: A kockázatelemzés alá vont Önkormányzatok.....	36
■ FÜGGELÉKEK.....	39
I. sz. függelék: <i>A jelentésben beazonosított 2017. évre vonatkozó kockázatokkal érintett önkormányzatok</i>	39
II. sz. függelék: <i>Észrevételek</i>	41
■ RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE.....	43

ÉRTÉKELÉS

Az Állami Számvevőszék azon 144 közös hivatali székhely önkormányzat gazdálkodásának a kockázatait értékelte, amelyekhez öt vagy annál több községi önkormányzat tartozik. A 2016. és 2017. évekre vonatkozó önkormányzati beszámolók adatai szerint az önkormányzatok gazdálkodása stabil, pénzügyi egyensúlyuk biztosított volt, mérleg szerinti vagyonuk nőtt, azonban a tárgyi eszközök vagyonpótlásáról nem gondoskodtak. Az adósságkonszolidációt követően az önkormányzatok gazdálkodásának fenntarthatósága biztosított volt.

Az ellenőrzés társadalmi indokoltsága

A magyar települési önkormányzatok a 2002-2008. között felhalmozott adósságállományának állami konszolidációjára 2011. és 2014. között került sor. Az adósságkonszolidációk eredményeként az önkormányzatok feladatellátása újra strukturálódott, rendszerszinten pénzügyi helyzetük helyreállt. Ugyanakkor az önkormányzatok gazdálkodásából eredő veszélyek miatt az ASZ továbbra is kiemelt figyelmet fordít az önkormányzatok pénzügyi egyensúlyi helyzetére ható kockázatok monitorizálására, a pénzügyi sérülékenységet okozó folyamatokra, az önkormányzati alrendszer veszélyeztető rendszeregyensúlyi kockázatokra annak érdekében, hogy a konszolidáció eredményei fenntarthatóak legyenek.

A Magyar Államkincstár központi információs rendszerében rendelkezésre álló önkormányzati éves költségvetési beszámolók adatait felhasználva, az önkormányzatok pénzügyi- és vagyongazdálkodási, valamint eladósodottság területen végzett monitoring riportok kiértékelésével az ASZ hozzájárul azon kockázatos területek feltárásához, amelyek rendszerszintű, vagy egyedi önkormányzati szintű beavatkozást igényelnek az önkormányzatok pénzügyi egyensúlyának fenntarthatósága érdekében.

Az önkormányzati törvény az önkormányzatok teherbíró képességére figyelemmel a differenciált hatáskör telepítés elvén alapul. Ez megjelenik az éves költségvetésükben. Erre figyelemmel a pénzügyi monitoringon alapuló ellenőrzés lehetőséget ad az egyes településtípus szerinti települések pénzügyi-gazdasági helyzetének rendszerszintű értékelésére, és a kockázatforrást jelentő területek beazonosítására. A községi településtípusba tartozó önkormányzatokon belül önálló kockázati csoportot képeztünk az öt vagy annál több önkormányzat alkotta közös önkormányzati hivatal székhely községi önkormányzatokra. Emellett a monitoring típusú ellenőrzés az ASZ erőforrásainak hatékony felhasználásával, az adatbekérések minimalizálásával, a kockázatokra fókuszáltnak, széles lefedettséget képes biztosítani az önkormányzati alrendszer területén.

Főbb megállapítások

Pénzügyi gazdálkodás

Az ellátott feladatok finanszírozási struktúrája nem hordozott kockázatot, a működési bevételek fedezetet nyújtottak a működési kiadásokra.

A felhalmozási kiadások finanszírozása nem jelentett kockázatforrást, 2017. évben a felhalmozási bevételek fedezetet nyújtottak a felhalmozási kiadásokra.

A működési jövedelem mindkét évben pozitív volt és fedezetet biztosított a külső források visszafizetésére.

Eladósodás

A pénzügyi pozíció jelentős javulása miatt nem állt fenn az eladósodás kockázata.

A lejárt szállítói kötelezettségek állománya növekedett, mely kockázatot hordozott az eladósodásra.

A pénzügyi kötelezettségek állománya csökkent, nem jelentett kockázatforrást.

Vagyongazdálkodás

Az önkormányzatok vagyona növekedett, a vagyon értékének megőrzése biztosított volt.

A tárgyi eszközök vagyontárolása nem történt meg, mely kockázatot jelentett a belső eladósodásra.

A többségi önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok veszteséges működése kockázatot hordozott az önkormányzatok gazdálkodására.

Az ellenőrzött időszakban az öt vagy annál több önkormányzat alkotta közös önkormányzati hivatal székhely községi önkormányzatok gazdálkodása stabil volt. A 2016. és a 2017. években az önkormányzatok működési jövedelme és nettó működési jövedelme pozitív volt, pénzügyi pozíciójuk a 2017. évben jelentős mértékben javult. Az Önkormányzatok mérleg szerinti vagyona nőtt, azonban a tárgyi eszközök vagyontárolásáról az ellenőrzött időszakban nem gondoskodtak.

KÖVETKEZTETÉS

A 144 öt vagy annál több önkormányzat alkotta közös önkormányzati hivatal székhely községi önkormányzatok pénzügyi egyensúlya a feladatok és gazdálkodási feltételek lényeges változása nélkül fenntartható, rendszerszintű beavatkozást nem igényel. Az eladósodás rendszerszintű kockázata nem áll fenn. A vagyon megőrzése érdekében hosszabb távon erőfeszítéseket kell tenni.

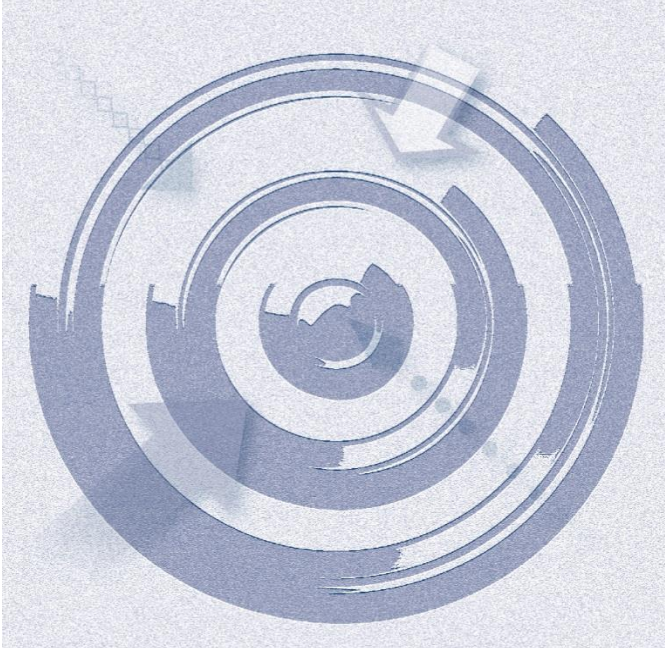
A pénzügyi gazdálkodás, az eladósodás és a vagyongazdálkodás területén a 144 székhely községi önkormányzat önkormányzati szintű kockázatait is értékeltük. A 2017. évre vonatkozó értékelést megküldtük a kockázatokkal érintett településekre, megjelölve a kockázatos területeket. E településeken közel 72 ezer ember él, az ellenőrzéssel érintett lakosság 51 % - a.

Figyelemfelhívó levél keretében jeleztük

- a jelentés I. sz. függelékében szereplő, negatív működési jövedelemmel, 90 napon túli lejárt szállítóállománnyal, lejárt kötelezettségekkel, valamint magas garancia-és kezességvállalással rendelkező, összesen 42 önkormányzat;*
- a pénzügyi gazdálkodás, az eladósodás, a vagyongazdálkodás kockázati értékelését követően a kettő, vagy három területen közepes kockázattal rendelkező, összesen 27 önkormányzat*

gazdálkodásából eredő 2017. évi kockázatokat. A pénzügyi egyensúly megteremtése, fenntartása érdekében, figyelemmel a 2018-2019-ben bekövetkezett változásokra ezen önkormányzatoknak a kockázatokat a 2019. év tekintetében értékelni kell. A kockázatok súlyának, a működési egyensúlyra és a feladatellátásra gyakorolt hatásának megfelelően kell az önkormányzatoknak a kockázatokat kezelniük, az intézkedéseket megtenniük.

AZ ELLENŐRZÉS CÉLJA

AZ ELLENŐRZÉS CÉLJA az önkormányzatok központi információs rendszerében szereplő adatok értékelése alapján beazonosított kockázatok kezelésének előmozdítása.

AZ ELLENŐRZÉS TERÜLETE

A község településtípushoz tartozó 144 önkormányzat

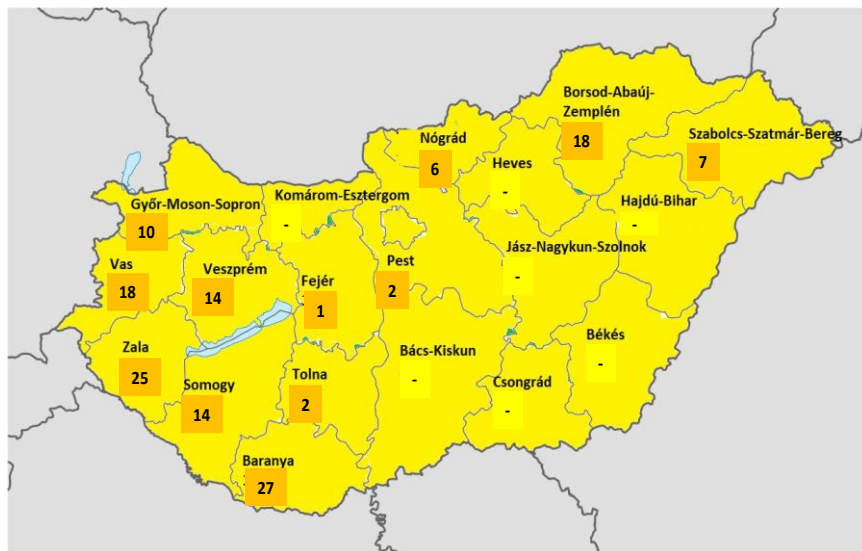
A MÁK¹ törzskönyvi nyilvántartás szerint a 2016. és a 2017. években 2678 községi önkormányzat volt. Ezen belül csoportot képeznek azon közös hivatali székhely önkormányzatok, amelyekhez öt vagy annál több önkormányzat tartozik, összesen 144 önkormányzat (továbbiakban Önkormányzat²).

Az Önkormányzatok állandó lakosságának száma összesen 141 853 fő volt 2016. január 1-jén és 141 219 fő volt 2017. január 1-jén, kis mértékben 534 fővel (0,4%) csökkent.

Az ellenőrzött önkormányzatok közös hivatalai 5-13 település feladatait látják el. Ebből 108 közös hivatal 5-7 település, 29 közös hivatal 8-10 település, míg 7 közös hivatal legalább 11 település kapcsolódó feladatait végzi.

Az Önkormányzatok 77,8%-ának lakosságszáma az 501-1500 közötti lakosságszám tartományba esett. Az ellenőrzött csoportban 14 önkormányzat állandó lakosságszáma 500 fő alatt volt, 66 önkormányzatnál a lakosságszám 501-1000 fő között változott, míg 62 önkormányzat lakosságszáma 1001-2000 fő között alakult. A 2000 főt 2 önkormányzat lakosságszáma haladta meg.

Az Önkormányzatok 12 megyében helyezkednek el. Az önkormányzatok megyék szerinti eloszlását a térkép mutatja.

A 144 község közül a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet³ 2017. január 1-i besorolása szerint a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 30, a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma 34 volt.

Az Önkormányzatok egy főre jutó helyi adóbevétele 2016. évben 34 056 Ft, a 2017. évben 33 563 Ft volt. Az 1 főre jutó működési kiadások 2016. évben 222 750 Ft, 2017. évben 232 264 Ft értékben realizálódtak.

Az Önkormányzatok közül a 2016. évben 57, míg a 2017. évben 47 önkormányzat kapott rendkívüli, kiegészítő önkormányzati támogatást.

Az önkormányzati többségi tulajdonú gazdasági társaságok száma a 2016. évben 2, a 2017. évben 4 társasággal emelkedett, az Önkormányzatoknál a 2016. évben 13, a 2017. évben 17 többségi tulajdonú gazdasági társaság működött.

2017. évben 12 önkormányzat hozott létre új intézményt, jellemzően főzőkonyhai és óvodai szolgáltatásokra, míg az ellenőrzött időszakban intézmény megszüntetésre nem került sor.

Az Önkormányzatok összevont költségvetési beszámolók szerint teljesített éves költségvetési bevételeit és költségvetési kiadását, a könyvviteli mérleg szerinti eszközök, a követelések és kötelezettségek állományi értékét az 1. táblázat mutatja be (M Ft⁴).

1. táblázat

Me: M Ft

Év	Bevételek	Kiadások	Eszközök	Követelések	Kötelezettségek
2016.	37 212,0	35 063,4	127 653,2	3 380,0	1 921,2
2017.	45 434,2	38 720,0	135 067,3	4 105,6	2 033,0

Forrás: Önkormányzatok beszámolói

AZ ELLENŐRZÉS HÁTTERE, INDOKOLTSÁGA

AZ ÁSZ STRATÉGIÁJÁBAN célul tűzte ki, hogy az önkormányzatok ellenőrzése során azok pénzügyi-gazdasági helyzetét értékeli, kockázatait feltárja. Az új megközelítésű, elemzéssel alátámasztott mintavétellel, illetve ellenőrzési eljárásokkal csökkentse a helyszíni ellenőrzések számát. A monitoring rendszer az önkormányzatok éves költségvetési beszámolójának, időközi költségvetési jelentéseinek és mérlegjelentéseinek a központi információs rendszerben szereplő adatai értékelése alapján jelzi, hogy melyek azok az önkormányzatok, és melyek azok a területek, ahol olyan kedvezőtlen gazdasági folyamatok, vagy gazdasági események következtek be, amelyek ellenőrzés lefolytatását teszik indokolttá.

Ennek az egyszerűsített ellenőrzési módszernek az eredményeként megtörténik az önkormányzatok pénzügyi, vagyoni helyzetének megítélése, a pénzügyi egyensúly minősítése, továbbá a változások hatásának értékelése.

AZ ÖNKORMÁNYZATI ALRENDSZERBEN megjelenő gazdálkodási nehézségek, likviditási problémák és az eladósodottság növekedése az ÁSZ figyelmét a 2011. évtől az önkormányzatok pénzügyi helyzetére irányította. Az önkormányzati feladatellátást érintő átalakítások meghatározó része a 2013. évben következett be azzal, hogy az igazgatási, az oktatási, az egészségügyi és a szociális ellátásban a feladatok jelentős hányadát átvette az állam.

Az önkormányzati alrendszerben a 2013. évtől bevezetett új feladatfinanszírozási rendszer keretein belül továbbra is megoldandó kérdés a pénzügyi egyensúly megteremtése, hosszú távú fenntartása. Ahhoz, hogy az önkormányzatok meg tudjanak felelni a számukra meghatározott – szigorúbb – gazdálkodási szabályoknak, és az új feltételek mellett is biztosítható legyen a közszolgáltatások megfelelő színvonalú ellátása, szükséges volt a pénzügyi-gazdasági rendszerük alapjainak megszilárdítása, amely célt az adóssághozkondaláció szolgálta.

Az adóssághozkondaláció az önkormányzatok pénzügyi egyensúlyi helyzetére kedvező hatást gyakorolt, azonban a problémák kiváltó okait nem szüntette meg, ennek kezelése nélkül viszont az adósságállomány újratelődhet. Erre tekintettel kiemelt fontosságú az önkormányzatok pénzügyi egyensúlyi helyzetére ható kockázatok feltárása.

A JELENTÉS LÉNYEGES KÉRDÉSKÖREI

1. – *Az önkormányzatok pénzügyi gazdálkodásának fenntarthatósága biztosított volt-e?*

2. – *Fennállt-e az önkormányzatok eladósodásának kockázata?*

3. – *Az önkormányzatok vagyongazdálkodása során biztosított volt-e a vagyon értékének a megőrzése?*

AZ ELLENŐRZÉS HATÓKÖRE ÉS MÓDSZEREI

Az ellenőrzés típusa

| Helyénvalósági ellenőrzés.

Az ellenőrzött időszak

| A 2016-2017. évek.

Az ellenőrzés tárgya

| Az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatósága, a törvényben előírt feladatok ellátása, az önkormányzatoknál észlelt negatív tendenciák okainak feltárása.

Az ellenőrzött szervezet

| Belügyminisztérium, mint a Kormány helyi önkormányzatokért felelős tagja által vezetett minisztérium, valamint a VII. számú melléklet szerinti monitoring alá vont önkormányzatok.

Az ellenőrzés jogalapja

| Az ellenőrzés jogszabályi alapját az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény 1. § (3) bekezdésének, az 5. § (2)-(6) bekezdéseinek, valamint az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 61. § (2) bekezdésének előírásai képezték.

Az ellenőrzés módszerei

| Az ellenőrzést az ellenőrzési program ellenőrzési kérdései, az ellenőrzött időszakban hatályos jogszabályok, az ellenőrzés szakmai szabályok és módszertanok figyelembe vételével végeztük.

| Az ellenőrzés ideje alatt az ellenőrzött szervezettel történő kapcsolattartást az ÁSZ SZMSZ⁵-ének vonatkozó előírásai alapján biztosítottuk.

| Az ellenőrzési kérdések megválaszolásához szükséges bizonyítékok megszerzése a Magyar Államkincstár által rendelkezésre bocsátott adatokra alapozva elemző eljárással történt, amelyeket kontrolláltunk a nyilvánosan elérhető adatbázisokban szereplő adatokkal.

Az ÁSZ az ellenőrzés előkészítése során meghatározta az ellenőrzési (helyénvalósági) kritériumokat, amelyek az ellenőrzési bizonyíték értékelésének, valamint a számvevőszéki jelentésben szereplő megállapítások és következtetések alapját képezték. A megállapításokban használt fogalmak értelmezését, forrását a fogalomtár, a mutatók helyénvalósági kritériumait, és a kockázatok értékelését az ellenőrzési kritériumok módszertana és értékelése tartalmazza.

A pénzforgalmi adatokat tartalmazó mutatók számításánál a 2016. évben a 2015. évi végi adatokat, a 2017. évben a 2016. év végi adatokat tekintettük bázis adatnak. A mérlegadatokat tartalmazó mutatók esetében a 2016. január 1. és 2017. december 31. közötti adatokkal számoltunk. A gazdasági társaságok esetében a 2017. és 2018. évi VI. havi időközi költségvetési jelentésekben szereplő 2016. december 31-re és 2017. december 31-re vonatkozó társasági adatokat vettük figyelembe.

A kormányzati jóváhagyással megkötött hosszú lejáratú adósságot keletkeztető ügyletek, valamint a többségi önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok kötelezettségei tételes ellenőrzése során felhasználtunk nyilvánosan elérhető adatokat (zárszámadási rendeletek, e-beszámoló, cégnyilvántartás adatai).

Az ellenőrzési kérdésekre adott válaszok alapján értékeltük, hogy az önkormányzatok képesek voltak-e a törvényben meghatározott feladataikat ellátni, gazdálkodásuk változatlan formában fenntartható-e.

Az értékelést a felülvizsgált adatok alapján végezte az ÁSZ. A felülvizsgálat eredményeképpen a 144 önkormányzat 7,6%-ánál hajtott végre az ÁSZ adatkorrekciót az önkormányzatok többségi tulajdonában lévő gazdasági társaságokkal kapcsolatos adatokban, mely jelzi az önkormányzati beszámolók ezen területének megbízhatósági kockázatát.

MEGÁLLAPÍTÁSOK

1. Az önkormányzatok pénzügyi gazdálkodásának fenntarthatósága biztosított volt-e?

Összegző megállapítás

Az Önkormányzatok működés, felhalmozás és adósságszolgálat finanszírozási struktúrája biztosította a pénzügyi gazdálkodás fenntarthatóságát a 2016-2017. években.

2. táblázat

MUTATÓK ALAKULÁSA		
Mutatók	2016. év	2017. év
Működési kiadások fedezettsége	108,8%	107,9%
Rendkívüli önkormányzati támogatás aránya	0,75%	0,48%
Adóbevételek működési bevételeken belüli aránya	14,05%	13,40%
Felhalmozási kiadások fedezettsége	82,0%	169,8%

Forrás: Önkormányzatok beszámolóí

AZ ÖNKORMÁNYZATOK ÁLTAL ELLÁTOTT FELADATOK

működési kiadásaira a működési bevételek fedezetet nyújtottak, a fedezettség 2016. évben 108,8%-on, a 2017. évben 107,9%-on teljesült, kis mértékben csökkent. A folyó kiadások – folyó bevételekhez viszonyított – magasabb arányú növekedése okozta a fedezettség mutató 0,9%-os csökkenését. A 2017. évben az előző évhez képest a működési kiadások 31 597,7 M Ft-ról, 32 800,1 M Ft-ra (3,8%-kal) emelkedtek, míg a működési bevételek ebben az időszakban 34 371,2 M Ft-ról, 35 384,5 M Ft-ra, 2,9%-kal nőttek. A mutatók alakulását a 2. táblázat tartalmazza.

A személyi juttatások 4,5%-kal, a dologi kiadások 5,4%-kal, az egyéb működési célú kiadások 8,7%-kal emelkedtek a 2017. évben a 2016. évhez képest. A működési bevételeken belül az államháztartáson belülről kapott működési célú támogatások értéke 4,2%-kal emelkedett, míg a közhatalmi bevételek 1,9%-kal csökkentek 2017. évben a megelőző évhez képest.

Az Önkormányzatok működési kiadások fedezettsége nem hordozott kockázatot az ellátott feladatok finanszírozására.

RENDKÍVÜLI ÖNKORMÁNYZATI TÁMOGATÁSBAN

2016. évben 57 önkormányzat 258,2 M Ft értékben, 2017. évben 47 önkormányzat 170,5 M Ft értékben részesült. A működési bevételekhez viszonyított rendkívüli támogatás aránya alacsony volt, a 2016. évi 0,75%-ról 0,48%-ra kedvezően csökkent a 2017. évben.

Az Önkormányzatok működési bevételei a rendkívüli önkormányzati támogatások nélkül is fedezetet nyújtottak a működési kiadásokra a 2016. (108,0%) és a 2017. években (107,4%).

A rendkívüli támogatás összegének, a működési bevételekhez viszonyított arányának és a támogatást kapott önkormányzatok számának csökkenése kedvező tendenciát mutat, amely jelzi, hogy az Önkormányzatok gazdálkodási nehézségei mérséklődtek, pénzügyi helyzetük javult.

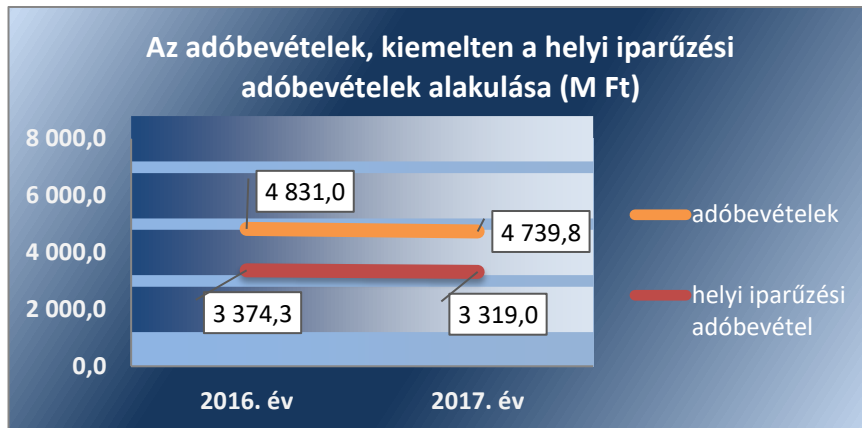
AZ ADÓBEVÉTELEK működési bevételeken belüli aránya a 2016. évben 14,06%, a 2017. évben 13,40% volt, 0,65 százalékponttal csökkent a 2016. évhez képest. A 2016. évben az adóbevételek állománya az Önkormányzatoknál 4 831,0 M Ft, a 2017. évben 4 739,8 M Ft volt, összesen 91,2 M Ft-os (-1,9%) csökkenést mutatott.

Az ellenőrzött időszakban az adóbevételeknek jelentős részét, 70%-át az iparűzési adóbevételek tették ki. 2016. évben az iparűzési adóbevételek

állománya 3 374,3 M Ft, a 2017. évben 3 319,0 M Ft volt, mely 55,3 M Ft-os (1,6%) csökkenést jelentett.

Az adóbevételek – kiemelten a helyi iparűzési adóbevételek – alakulását az 1. ábra mutatja be.

1. ábra

Forrás: Önkormányzatok beszámolói

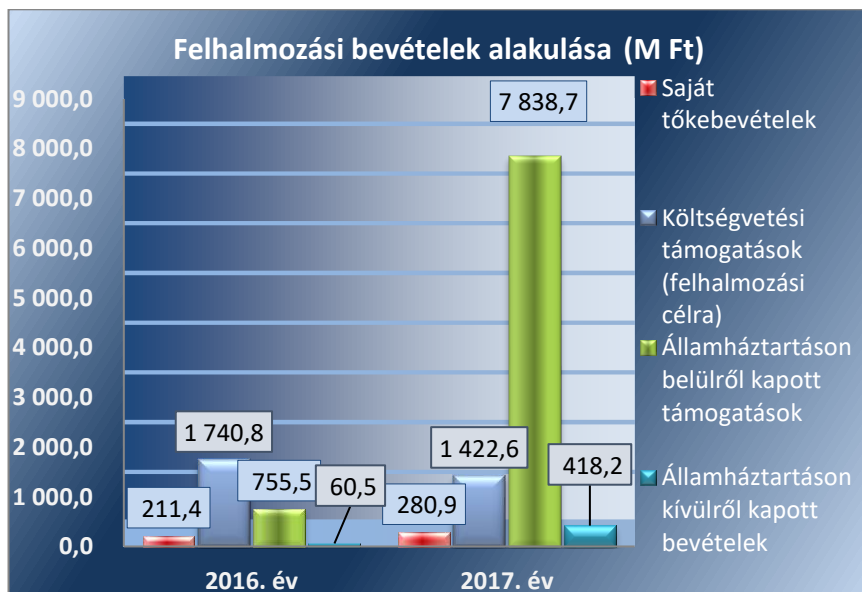
Az adóbevételek és ezen belül a helyi iparűzési adóbevételek állományának csökkenése rontotta a kiadások fedezettségét.

A FELHALMOZÁSI KIADÁSOK finanszírozása nem jelentett kockázatforrást az Önkormányzatok pénzügyi gazdálkodására.

A 2016. évben a költségvetési kiadások 9,9%-át, a 2017. évben 15,3%-át fordították felhalmozási kiadásokra. A felhalmozási bevételek a 2016. évben 82,0%-ban nyújtottak fedezetet a felhalmozási kiadásokra, azonban a felhalmozási költségvetés hiányára a működési jövedelem fedezetet nyújtott, a finanszírozási bevételek nélküli pénzügyi pozíció 2 148,6 M Ft egyenleget mutatott.

A 2016-2017. évek felhalmozási bevételeinek forrásösszetételét a 2. ábra mutatja be.

2. ábra

Forrás: Önkormányzatok beszámolói

3. táblázat

MUTATÓK ALAKULÁSA		
Mutatók	2016. év	2017. év
Törlesztés fedezettségének aránya	14,2%	15,6%
Nettó működési jövedelem (M Ft)	2380,5	2181,4

Forrás: Önkormányzatok beszámoló

A 2017. évben a felhalmozási bevételek 169,8%-ban fedezetet nyújtottak a felhalmozási kiadásokra, a felhalmozási kiadások fedezettsége 87,8 százalékponttal javult a 2017. évben a 2016. évhez képest.

A felhalmozási kiadások 3 465,7 M Ft-ot tettek ki a 2016. évben, melyek +70,8%-al, 5 919,9 M Ft-ra emelkedtek a 2017. évben. A felhalmozási kiadásokon belül 2017. évben a beruházások 52,7%-kal, 2 768,4 M Ft-ra, míg a felújítási kiadások 130,1%-kal 3 013,4 M Ft-ra, több, mint duplájára nőttek a megelőző évhez képest. Az Önkormányzatok jelentős beruházási-fejlesztési kiadásaira a felhalmozási bevételek még nagyobb arányú növekedése – ezen belül az államháztartáson belülről kapott támogatásoknak előző évhez képest 7 083,2 M Ft-tal magasabb értéke – megfelelő fedezetet biztosított.

Az államháztartáson belülről kapott támogatások jelentős részét képezték a Széchenyi 2020 operatív programjai keretében elnyert pályázati források, melyeket az önkormányzatok energetikai, víz, szennyvíz és oktatási (ezen belül jellemzően óvodai kapacitásbővítési) fejlesztésekre kaptak.

AZ IGÉNYBEVETT KÜLSŐ FORRÁSOK VISSZAFIZETÉSE nem jelentett kockázatot az Önkormányzatok pénzügyi gazdálkodásának fenntarthatóságára a 2016. és a 2017. években. A mutatók alakulását a 3. táblázat tartalmazza.

Az Önkormányzatoknak a 2016. évben + 2773,5 M Ft, a 2017. évben + 2584,4 M Ft működési jövedelme keletkezett, a csökkenés 6,82% volt. Az Önkormányzatok működési jövedelme mindkét évben fedezetet nyújtott a külső források adósság-szolgálatának teljesítésére, a 2016. évben annak 14,2%-át, míg a 2017. évben 15,6%-át kellett hiteltörlesztésre (tőketörlesztésre) fordítani, a mutató 1,4 százalékponttal emelkedett.

A nettó működési jövedelem mindkét évben pozitív volt, a 2016. évben 2 380,5 M Ft-on, a 2017. évben 2 181,4 M Ft-on realizálódott. 2017. évben a nettó működési jövedelem 8,4%-kal csökkent, melyet a működési jövedelem 6,82%-os csökkenése mellett a tőketörlesztés 2,4%-os növekedése okozott. A nettó működési jövedelem csökkenése az Önkormányzatok pénzügyi kapacitásának csökkenését jelzi.

2. Fennállt-e az önkormányzatok eladósodásának kockázata?

Összegző megállapítás

Az Önkormányzatok gazdálkodásában az eladósodás kockázata nem állt fenn. Azonban a lejárt kötelezettségek növekedése kockázatot hordozott a feladatellátásra.

4. táblázat

MUTATÓK ALAKULÁSA		
Mutatók	2016. év	2017. év
Eladósodási mutató	1,5%	1,5%
Eladósodási mutató változása százalékpontban	0,04	0,00

Forrás: Önkormányzatok beszámoló

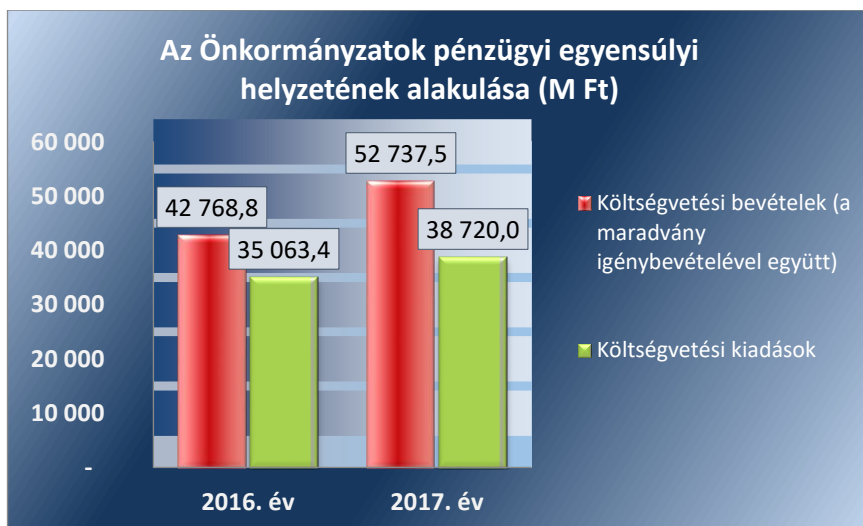
A PÉNZÜGYI EGYENSÚLY az Önkormányzatoknál az ellenőrzött időszakban biztosított volt. Az Önkormányzatok költségvetési bevételei a 2016. és a 2017. évben fedezetet nyújtottak a költségvetési kiadásokra, a maradvány igénybevétele – 2016. évben 5 556,8 M Ft, a 2017. évben 7 303,4 M Ft volt – tovább javította az Önkormányzatok pénzügyi helyzetét. A költségvetési bevételek és a költségvetési kiadások különbözete a 2016. évben 2 148,6 M Ft volt, míg a 2017. évben az előző évi háromszorosát meghaladóan, 6 714,2 M Ft-ra teljesült. A mutatók alakulását a 4. táblázat tartalmazza.

Az Önkormányzatok pénzügyi egyensúlyi helyzetének CLF módszer szerinti értékelését – a 2016-2017. években – a IV. számú melléklet tartalmazza.

Az Önkormányzatok eladósodási mutatója kedvező, alacsony szinten alakult, a 2016. és a 2017. évben 1,5% volt. Az idegen források alacsony és változatlan aránya nem jelentett kockázatot az Önkormányzatok pénzügyi egyensúlyára.

Az Önkormányzatok pénzügyi egyensúlyi helyzetének alakulását (a maradvány figyelembevételével) a 3. ábra mutatja be.

3. ábra

Forrás: Önkormányzatok beszámoló

5. táblázat

MUTATÓK ALAKULÁSA		
Mutatók	2016. év	2017. év
Kötelezettségek dologi, felújítási beruházási kiadásokra állomány változása	-9,90%	-22,80%
Lejárt dologi, felújítási beruházási kiadásokkal kapcsolatos kötelezettségek állomány aránya (szállítói állományból)	16,8%	27,7%
Lejárt dologi, felújítási, beruházási kiadásokkal kapcsolatos kötelezettségek állomány változása	-18,6%	+27,6%
Lejárt szállítói állomány aránya a dologi kiadások egy havi átlagához viszonyítva	8,3%	10,7%
90 napon túl lejárt kötelezettségek állományának aránya (összes köt. állományból)	0,2%	0,1%

Forrás: Önkormányzatok beszámoló

Az Önkormányzatok pénzügyi pozíciója kedvezően alakult, a 2016. évben 1 726,2 M Ft a 2017. évben 6 643,2 M Ft értékben realizálódott, közel négyszeresére emelkedett. A pénzügyi pozíció erősödését elsősorban a felhalmozási egyenleg 4 754,7 M Ft-os növekedése és a finanszírozási egyenleg 351,3 M Ft-tal csökkenő negatív egyenlege okozta, ugyanakkor kis mértékben rontotta azt a működési jövedelem -189,1 M Ft-tal. Ezzel egy időben 2016. évről 2017. évre az Önkormányzatok pénzeszköze 6 634,50 M Ft-tal (85,5%) 14 397,5 M Ft-ra emelkedett.

A finanszírozási műveletek egyenlege 2016. évben -422,3 M Ft, 2017. évben -71 M Ft volt, 83,2%-kal javult. A finanszírozási műveletek nem hoztak kockázatot, annak belső szerkezete kedvezően alakult. Az Önkormányzatoknál 2016. évben 88,1 M Ft-tal, 2017. évben pedig 10,4 M Ft-tal a hiteltörlesztés értéke meghaladta a hitelfelvétel összegét, továbbá az Önkormányzatok 2016. évben 426,0 M Ft-tal és 2017. évben 135,7 M Ft-tal több értékpapírt vásároltak, mint amennyit értékesítettek.

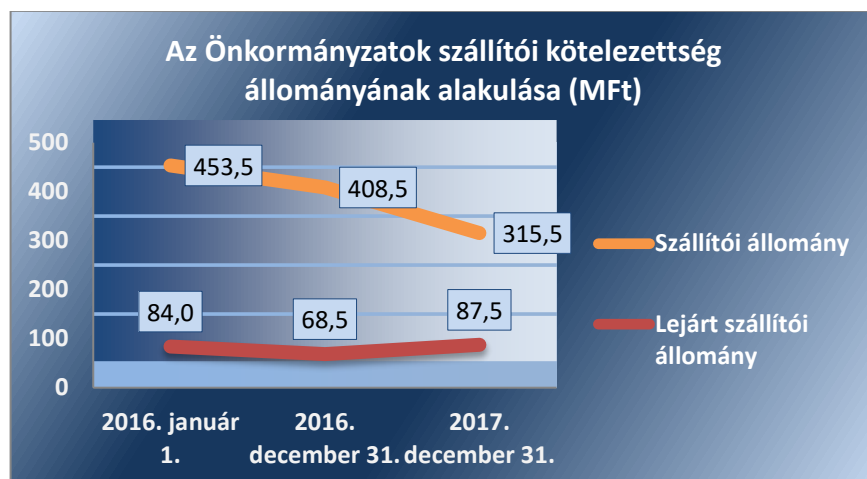
A SZÁLLÍTÓI KÖTELEZETTSÉG (az Önkormányzatok dologi, beruházási és felújítási kiadásokkal kapcsolatos kötelezettsége) állománya 2016. évben 9,9%-kal, majd 2017. évben további 22,8%-kal csökkent. A szállítói kötelezettség-állomány mérlegfőösszeghez mért aránya mindkét évben azonos, 0,2% volt. A mutatók alakulását az 5. táblázat tartalmazza.

A csökkenő szállítói állományon belül a lejárt szállítói kötelezettség a 2017. év végén 3,2 M Ft-tal (4%-al) meghaladta a 2016 év eleji értéket. A

lejárt állomány a 2016. évben 68,5 M Ft-ra 18,6%-kal csökkent, azonban a 2017. évben 87,5 M Ft-ra 27,7%-kal újra növekedett. A szállítói állományon belül a lejárt szállítói állomány aránya szintén növekvő, a 2016. évben 16,8%, a 2017. évben 27,7% volt, 10,9% százalékponttal emelkedett. A lejárt dologi kiadásokkal kapcsolatos kötelezettségeknek a dologi kiadások egy havi átlagához viszonyított aránya is kedvezőtlenül változott, a 2016. évben 8,29%-ra, a 2017. évben 10,66%-ra teljesült, 2,37 százalékponttal emelkedett.

A szállítói kötelezettség állomány és a lejárt szállítói kötelezettség állomány alakulását az 4. ábra szemlélteti.

4. ábra

Forrás: Önkormányzatok beszámolóí

A lejárt szállítói kötelezettségek mértéke és azok szállítói kötelezettségeken belüli aránya kockázatot jelentett az Önkormányzatok eladósodására, a kiadások finanszírozási problémáira hívja fel a figyelmet.

Az Önkormányzatok a 2016. év végén 3,1 M Ft, a 2017. év végén 1,72 M Ft 90 napon túl lejárt tartozással rendelkeztek. A 2016. évről a 2017. évre 90 napon túl lejárt kötelezettségek állománya 44,59%-kal, az állomány aránya az összes kötelezettséghez viszonyítva, 0,1% százalékponttal csökkent.

90 napon túl lejárt kötelezettsége a 2016. évben négy, míg a 2017. évben két önkormányzatnak volt. A 2017. év végén a két érintett önkormányzat közül Lukácsháza Község Önkormányzatánál az ellenőrzés adósságrendezési eljárás indításának veszélyét jelentő kockázatot azonosított, mert a 90 napon túl lejárt kötelezettség állománya mellett negatív működési jövedelemmel rendelkezett. A negatív működési jövedelem mellett nem képződik elég bevétel a kötelezettségek teljesítésére.

A PÉNZINTÉZETEK FELÉ FENNÁLLÓ KÖTELEZETTSÉG állomány kedvezően változott, nem jelentett kockázatot az Önkormányzatok pénzügyi egyensúlyára.

Az Önkormányzatok banki kötelezettségeinek (rövid- és hosszúlejáratú hitelekbeli származó tartozások) állománya kedvezően alakult, 2016. évben 78,5%-kal, majd 2017. évben további 22,3%-kal 19,8 M Ft-ra csökkent. A banki kötelezettségek mérlegfőösszeghez viszonyított aránya alacsony volt

6. táblázat

MUTATÓK ALAKULÁSA		
Mutatók	2016. év	2017. év
Banki kötelezettség állomány mérlegfőösszeghez mért nagysága	0,020%	0,015%
Banki kötelezettségek állományának változása	-78,5%	-22,3%
Garancia- és kezességvállalások állománya, M Ft	0	53,7

Forrás: Önkormányzatok beszámolóí

és csökkenő, 2016. évben 0,02%, míg 2017. évben 0,015%-ra teljesült. A mutatók alakulását a 6. táblázat tartalmazza.

A banki kötelezettségállomány alakulására hatással volt, hogy az Önkormányzatok által teljesített tárgyévi hiteltörlesztés mindkét évben meghaladta az időszaki hitelfelvétel értékét.

A 2016. és a 2017. években az Önkormányzatoknak kormányzati jóváhagyáshoz kötött, hosszú lejáratú adósságot keletkeztető ügylete nem volt, továbbá kormányzati hozzájárulást nem igénylő naptári éven túli futamidejű adósságot keletkeztető ügyletet sem kötöttek.

A pénzügyi intézetekkel szembeni kötelezettségek csökkenése jelzi, hogy az Önkormányzatok egyre kevésbé vettek igénybe külső, idegen, visszafizetendő forrásokat működésük finanszírozásához.

GARANCIA- ÉS KEZESSÉGVÁLLALÁSBÓL származó függő kötelezettség állománnyal 2017. december 31-én egy önkormányzat rendelkezett 53,7 M Ft összegben. Az Önkormányzatoknak 2016. évben nem volt garancia- és kezességvállalásból származó függő kötelezettsége.

A 2017. év végén fennálló garancia-, és kezességvállalás állomány az érintett önkormányzatnál kockázatot hordozott, mert annak érvényesítése kedvezőtlenül befolyásolhatja az önkormányzat pénzügyi egyensúlyát.

3. Az önkormányzatok vagyongazdálkodása során biztosított volt-e a vagyon értékének a megőrzése?

Összegző megállapítás

Az Önkormányzatok vagyona nőtt, azonban a tárgyi eszközök vagyontárolása nem történt meg. A gazdasági társaságok veszteséges gazdálkodása kockázatot hordozott az önkormányzatok gazdálkodására.

7. táblázat

MUTATÓK ALAKULÁSA		
Mutatók	2016. év	2017. év
Befektetett eszközök fedezettsége	102,7%	105,7%
Ingtatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok állományának változása (M Ft)	+1 784,4	+71,4
Koncesszióba, vagyongazdálkodásba adott eszközök állományának változása (M Ft)	+2 046,0	-876,7
Eszközpótlási mutató (tárgyi eszközök összesen)	75,9%	65,6%
Eszközpótlási mutató (ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogokra)	89,0%	65,5%

Forrás: Önkormányzatok beszámolója

A VAGYONVÁLTOZÁS 2016-2017. években nem jelentett kockázatforrást az Önkormányzatok vagyoni helyzetére. A 144 községi önkormányzat könyvviteli mérleg szerinti vagyona mindkét évben emelkedett. Az eszközök és források alakulását kiemelt mérlegsoronként a 2016-2017. években a III. számú melléklet tartalmazza.

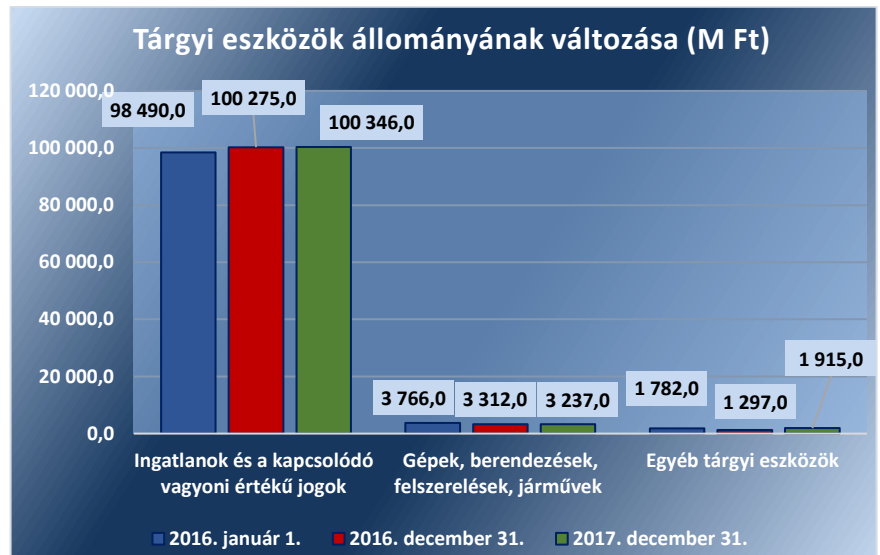
A mérleg szerinti vagyon értéke az ellenőrzött időszakban jelentősen emelkedett, a 2016 január 1-i 120 791,0 M Ft-ról 2017. év végére 135 067,0 M Ft-ra (+11,8%) növekedett. Az Önkormányzatok vagyona 2016. évben 5,7%-al, majd a 2017. évben további 5,8%-al növekedett. A vagyon szerkezetében 2016. január 1. és 2017. december 31. között a tárgyi eszközök értéke kismértékben 1,4%-kal, a befektetett pénzügyi eszközök 12,6%-kal, míg a vagyongazdálkodásba adott eszközök 15,3%-kal emelkedtek, a forgóeszközök 67,9%-os növekedése mellett. A forgóeszközökön belül az ellenőrzött időszakban a pénzeszközök 258,2%-os és a követelések állományának 254,3%-os növekedése kiemelkedő volt. A mutatók alakulását a 7. táblázat tartalmazza.

A nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközökön belül mindkét évben a legjelentősebb részarányt, 91%-ot a tárgyi eszközök képviselték, melyen belül az ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok állományának aránya volt a legmagasabb, mindkét évben 95%. Az ellenőrzött időszakban

az ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok állománya mindkét évben alacsony és csökkenő mértékben emelkedett, a 2016. évben 1,8%-kal, majd a 2017. évben további 0,1%-kal. Ugyanakkor a gépek berendezések állománya a 2016. évben 12%, a 2017. évben 2,26%-kal csökkent.

A tárgyi eszközök állományának változását az 5. ábra mutatja be.

5. ábra

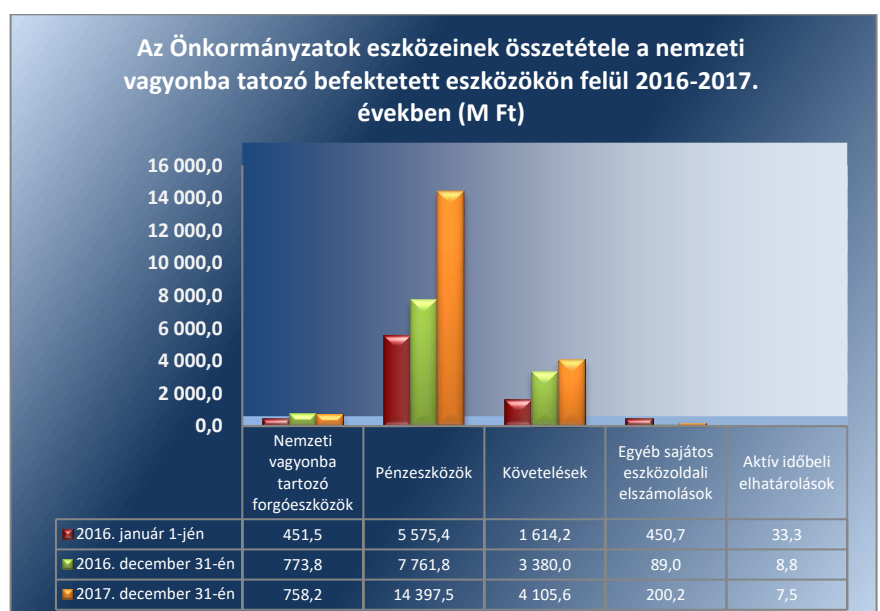

Forrás: Önkormányzatok beszámolóí

A vagyon összetételében a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközökön túl a pénzeszközök képviselték a legnagyobb arányt. Ennek mértéke a 2016. év elején 4,6%, a 2016. év végén 6,1%, a 2017. év végén 10,7% volt. A pénzeszközök állományának jelentős mértékű növekedésében meghatározó szerepe volt az államháztartáson belülről, felhalmozási célra kapott fel nem használt támogatások növekedésének.

Az Önkormányzatok nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközökön felüli eszközeinek összetételét a 2016-2017. években a 6. ábra szemlélteti.

6. ábra

Forrás: Önkormányzatok beszámolóí

Az Önkormányzatok vagyonértékesítésből származó bevételei a 2016. évi 207,8 M Ft-ról a 2017. évre 245,1 M Ft-ra emelkedtek. Ezzel szemben a felhalmozási kiadások összege 2016. évben 3 465,7 M Ft-ra, míg a 2017. évben 5 919,9 M Ft-ra teljesült.

A befektetett eszközök fedezettsége nem hordozott kockázatot a vagyongazdálkodásra. 2016. évben 102,7%, míg 2017. évben 105,7% volt. A mutató értéke mind két évben kedvezően alakult, a saját tőke fedezetet nyújtott a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök megszerzéséhez, nem volt szükség idegen források bevonására.

A KONCESSZIÓBA ÉS/VAGY VAGYONKEZELÉSBE ADOTT ESZKÖZÖK

állománya a 2016. évben 26,8%-kal növekedett (7 628,1 M Ft-ról 9 674,1 M Ft-ra), míg a 2017. évben 9,1%-kal csökkent (8 797,4 M Ft-ra). Az állományban bekövetkezett változást a vagyongazdálkodásba adás és visszavétel okozta. A koncesszióba és/vagy vagyongazdálkodásba adott eszközök nem hordoztak kockázatot.

A BELSŐ ELADÓSODÁS

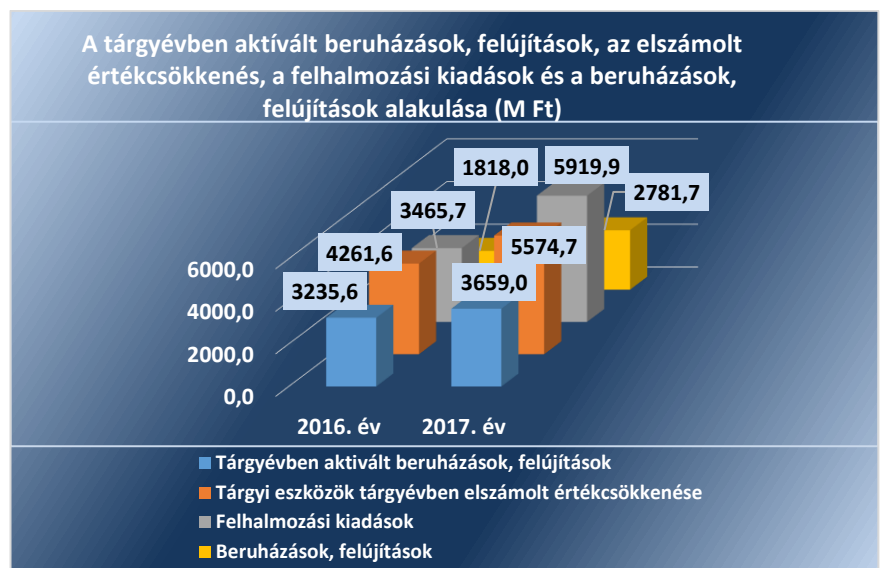
az Önkormányzatok vagyongazdálkodására a 2016-2017. években kockázatforrást jelentett. Az Önkormányzatoknál az ellenőrzött időszakban nem történt meg a tárgyi eszközökön belül a szükséges vagyontóplás.

A 2016. és a 2017. években a tárgyi eszközök eszközpótlási mutatójának értéke kedvezőtlenül alakult. A 2016. évben a mutató értéke 75,9%, a 2017. évben 65,6% volt, a 2017. évben az eszközpótlási mutató értéke tovább romlott, 10,3 százalékponttal csökkent. A tárgyi eszközökön belül az ingatlanok eszközpótlási mutatója a 2016. évben 89,0%, a 2017. évben 65,5% volt, az érték kedvezőtlen irányban változott, jelentősen csökkent.

A 2017. évben elmaradt eszközpótlásokat részben ellentételezi a 2017. évi megnövekedett beruházási aktivitás miatt a folyamatban lévő beruházások miatti befejezetlen állomány.

A 2016-2017. években a tárgyévben aktivált beruházások, felújítások összegét, tárgyi eszközök elszámolt értékcsökkenését, valamint a felhalmozási kiadások összegét a 7. ábra mutatja be.

7. ábra

Forrás: Önkormányzatok beszámoló

8. táblázat

MUTATÓK ALAKULÁSA		
Mutatók	2016. év	2017. év
Többségi önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok kötelezettségei állományának változása	-27,39%	+29,26%
Többségi önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok számának változása (db)	+2	+4
Tartós részesedések állományának változása	-2,19%	+3,79%

Forrás: Önkormányzatok beszámolóí

Az Önkormányzatok nem gondoskodtak a szükséges vagyontpótlásról, mely az eszközök állagromlását okozza, egyúttal a rejtett, belső eladósodás kockázatát hordozta.

A TÖBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATI TULAJDONBAN LÉVŐ GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

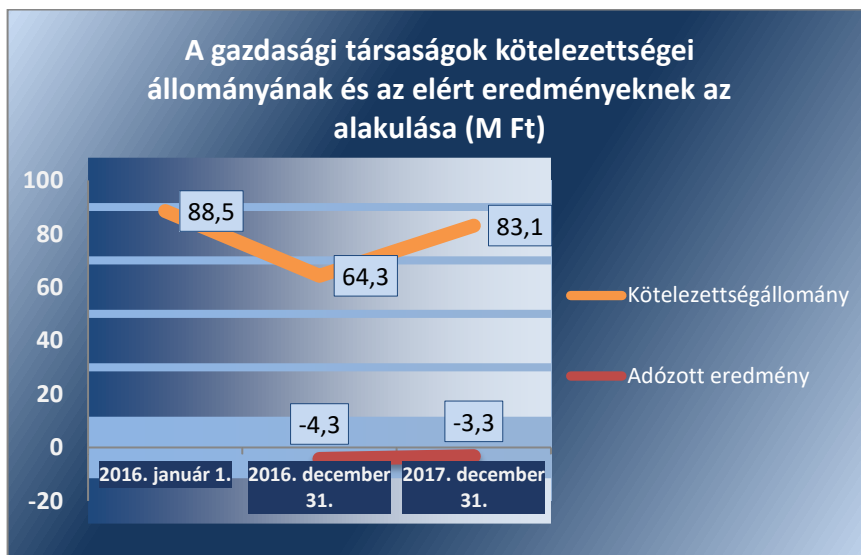
kötelezettsége és veszteséges működése kockázatot hordozott az Önkormányzatok gazdálkodására és vagyongazdálkodására.

Az Önkormányzatok többségi és kisebbségi tulajdont jelentő tartós részesedéseinek állománya összesen az előző évhez képest a 2016. évben 2,19%-kal csökkent, majd a 2017. évben 3,79%-kal emelkedett. A részesedés-állomány változását a gazdasági társaságokban történt újabb részesedés szerzés, illetve tőkeemelés mellett 2016. évben -27,2 M Ft értékben, míg a 2017. évben -4,3 M Ft értékben 1-1 önkormányzat megszűnő részesedése okozta.

Az Önkormányzatok közül a 2016. és 2017. évben 129 önkormányzat (89,6%) rendelkezett tartós részesedéssel, ezen belül többségi tulajdonú részesedése a 2016. évben 10 önkormányzatnak és a 2017. évben 13 önkormányzatnak volt. A többségi tulajdonban lévő gazdasági társaságok (továbbiakban: gazdasági társaságok) száma az ellenőrzött időszakban 6-tal nőtt, 2016. január 1-jén 11 volt, ami a 2016. évben 13-ra, a 2017. évben 17-re emelkedett. A mutatók alakulását a 8. táblázat tartalmazza.

A 2016-2017. években a többségi tulajdonú gazdasági társaságok kötelezettségei állományának és adózott eredményének alakulását a 8. ábra szemlélteti.

8. ábra

Forrás: Önkormányzatok beszámolóí

Az gazdasági társaságok kötelezettségeinek állománya a 2016. évben jelentősen, 24,2 M Ft-tal csökkent, majd a 2017. évben már 18,8 M Ft-tal növekedett, az ellenőrzött időszakban összesen 2017. év végére 18,1%-kal csökkent a 2016. január 1-hez képest. A kötelezettség-állomány a gazdasági társaságok nem fizetése esetén az adott Önkormányzatra helytállási kötelezettséget terhelhet.

Az Önkormányzatok többségi tulajdonú gazdasági társaságainak adózott eredménye mindkét évben veszteség volt, de a veszteség a 2016. évről a 2017. évre -4,3 M Ft-ról -3,3 M Ft-ra csökkent. 2016. évben 5 társaság, a 2017. évben 7 társaság realizált veszteséget, a veszteséges gazdasági társasággal rendelkező önkormányzatok száma 4-ről 8-ra nőtt.

Az érintett önkormányzatoknak kellő figyelmet kell fordítaniuk a gazdasági társaságaik eladósodásának megszüntetésére. A gazdasági társaságok veszteséges működése kockázatot jelent stabil fenntartható gazdálkodásukra és ezáltal az általuk végzett közfeladat ellátásának biztosítására. Ez kockázatot hordoz az érintett önkormányzatok gazdálkodására, mert az önkormányzat a veszteséges gazdálkodás következtében fellépő likviditási problémák kezeléséhez, a közfeladat biztosítása érdekében pótlólagos erőforrásokat bocsát a társaság rendelkezésére.

Elemző eljárás keretében készített riport alapján (ÖKOMER), a 2016-2017. évekre vonatkozóan az ellenőrzött községi önkormányzatok azonosított kockázatait, azok összefoglaló értékelését az V. számú melléklet, az ellenőrzött községi önkormányzatok 2016-2017. évi mutatói és kockázatait értékelését pedig a VI. számú melléklet tartalmazza.

MELLÉKLETEK

I. SZ. MELLÉKLET: FOGALOMTÁR

adósságszolgálat	Az adósság tőkerészének és az esedékes kamat együttes összegének törlesztése.
belső eladósodás kockázatforrás	Kockázatforrást jelent, ha az értékcsökkenések kompenzálásaként a szükséges vagyópótlás nem történt meg, ha romlott az eszközök állaga, mert az rejtett eladósodást jelent.
beruházás	A tárgyi eszköz beszerzése, létesítése, saját vállalkozásban történő előállítás, a beszerzett tárgyi eszköz üzembe helyezése. A beruházás a meglévő tárgyi eszköz bővítését, rendeltetésének megváltoztatását, átalakítását, élettartamának, teljesítőképességének közvetlen növelését eredményező tevékenység. (Forrás: Számv. tv. ⁶ 3. § (4) bekezdés 7. pontja)
CLF módszer	Az önkormányzatok költségvetése elemzésének módszere, amely a pénzügyi kapacitás (nettó működési jövedelem) fogalmát helyezi a középpontba. A módszer következetesen elkülöníti a folyó és a felhalmozási költségvetés bevételeit és kiadásait, azok költségvetési egyenlegeit. Bizonyos mértékig a vállalati gazdálkodás logikai elemeit érvényesíti az önkormányzatok pénzügyi, jövedelmi helyzetének vizsgálata során.
eladósodás kockázatforrás	Az államháztartás önkormányzati alrendszerében felhalmozott adósság állam részéről történő kiegyenlítését, illetve átvállalását követően az önkormányzatok kiemelt feladata, egyben felelőssége az adósságállomány újratermelődésének megakadályozása. Kockázatforrást jelent, ha az önkormányzat kötelezettségei emelkednek, a mérlegben az idegen források aránya nő, az adósságkonszolidációt – helyi önkormányzatok adósságának állam által történő átvállalása – követően a gazdálkodás újra eladósodási pályára áll. Az eladósodás a pénzügyi gazdálkodás egyenes következménye, ugyanakkor hatással is van rá a folyó adósságszolgálat teljesítésén keresztül
eszközpótlási mutató	A tárgyi eszközállomány elemzéséhez használt mutató, amely megmutatja, hogy az üzembe helyezett beruházások milyen hányadát képezi az elszámolt értékcsökkenésnek. Számításakor tárgyévben üzembe helyezett beruházások, felújítások értékét a tárgyi eszközök tárgyévben elszámolt értékcsökkenéséhez kell viszonyítani.
felhalmozási bevétel	Az önkormányzatok tárgyévi felhalmozási célú költségvetési bevételei.
felhalmozási kiadás	Az önkormányzatok tárgyévi felhalmozási célú költségvetési kiadásai.
felhalmozási kiadások és finanszírozása kockázatforrás	Kockázatforrást jelent az erőn felüli beruházási aktivitás, illetve ha a folyamatban lévő felhalmozási feladatok finanszírozásához szükséges pénzügyi forrás nem áll az önkormányzat rendelkezésére.
felújítás	Az elhasználódott tárgyi eszköz eredeti állaga (kapacitása, pontossága) helyreállítását szolgáló időszakonként visszatérő olyan tevékenység, melynek során az eszköz élettartama megnövekszik, minősége, használata jelentősen javul, így a pótlólagos ráfordításból a jövőben gazdasági előnyök származnak. (Forrás: Számv. tv. 3. § (4) bekezdés 8. pontja)
finanszírozás kockázatforrás	Kockázatforrást jelent, ha az önkormányzat nem rendelkezik megfelelő fedezettel a külső források adósságszolgálatának teljesítéséhez, ami hosszútávon vagyonfeléléshez vagy adósságspirálhoz vezethet.
folyó bevétel	Az önkormányzatok tárgyévi működési célú költségvetési bevételei
folyó kiadás	Az önkormányzatok tárgyévi működési célú költségvetési kiadásai
folyó költségvetés egyenlege	A folyó költségvetés egyenlege, azaz a működési jövedelem megmutatja, hogy az Önkormányzat éves folyó bevétele fedezetet biztosít-e a kötelező és önként vállalt fel-

	adatellátáshoz kapcsolódó éves folyó kiadására. A működési jövedelem negatív értéke pénzügyileg fenntarthatatlan helyzetet jelez. A mutató pozitív értéke megtakarítást mutat, amely forrásul szolgálhat az Önkormányzat fennálló kötelezettségei megfizetéséhez, valamint fejlesztéséhez.
garancia- és kezességvállalás kockázatforrás	Kockázatforrást jelent, ha a szerződés kötelezettje a szerződésben vállalt kötelezettségeit nem teljesíti a jogosultnak, mert azokért a kezes köteles helytállni. A garancia- és kezességvállalások függő kötelezettségként kockázatot jelentenek az önkormányzat költségvetésére, ezen keresztül a közfeladatok ellátására.
garanciavállalás	Olyan kötelezettségvállalás, ahol a garanciát vállaló valamely jövőbeni esemény bekövetkezésekor, a szerződésben meghatározott feltételek beálltakor a garancia kedvezményezettje számára meghatározott összegig, meghatározott időpontig, felszólításra azonnal fizet.
helyénvalósági ellenőrzés	A helyénvalósági ellenőrzés a megfelelőségi ellenőrzés azon altípusa, amelyet azokban az esetekben kell alkalmazni, amelyekre jogszabályi előírások nem alkalmazhatóak, illetve amennyiben egyes kérdések megítélésénél nyilvánvaló jogszabályi hiányosságok vannak. Helyénvalósági ellenőrzés során a Számvevőszéknek a közsféra szilárd gazdálkodására és a köztisztviselők magatartására vonatkozó általános alapelvek mentén kell az ellenőrzést lefolytatni.
kezességvállalás	Szerződésben vállalt olyan kötelezettség, amelyben a kezes arra vállal kötelezettséget, hogy ha a szerződés kötelezettje nem teljesíti a kezes maga fog helyette teljesíteni a jogosultnak. (Forrás: Ptk. 6:416.§).
kockázatforrás	A kockázatok kiváltó okait kockázatforrásnak nevezzük. Első lépésben azonosítjuk a nyomon követhető kockázatokat, majd a kockázatos területeket és a kiváltó okokat (kockázatforrásokat). Kockázatként azonosítjuk, ha az önkormányzat hosszú távon nem képes a törvényben meghatározott feladatait ellátni, költségvetése változatlan formában nem fenntartható. A kockázat értékelésének célja annak megállapítása, hogy a pénzügyi gazdálkodás, eladósodás, vagyongazdálkodás kockázati területek milyen mértékben befolyásolják, veszélyeztetik az önkormányzat működését, a közfeladatok ellátását. A három kockázati terület minősítéséhez összesen 10 kockázatforrást rendelünk.
koncesszió	Az állam, illetve az önkormányzat (önkormányzati társulás) kizárólagos tulajdonában lévő vagyontárgyak birtoklásának, használatának és hasznosításának, valamint a koncesszió-köteles tevékenységek gyakorlásának jogát, visszerhes szerződéssel, időlegesen úgy engedi át, hogy a jogosultnak részleges piaci monopóliumot biztosít.
koncessziós szerződés	A koncessziós szerződés olyan visszerhes szerződés, amelyben az állam vagy az önkormányzat a törvényben meghatározott tevékenységek gyakorlásának a jogát időlegesen úgy engedi át, hogy a jogosultnak részleges piaci monopóliumot biztosít.
közfeladat	A közfeladat a jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat. A közfeladatok ellátása költségvetési szervek alapításával és működtetésével vagy az azok ellátásához szükséges pénzügyi fedezet e törvényben (Áht.) meghatározott eszközökkel, részben vagy egészben történő biztosításával valósul meg. A közfeladatok ellátásában államháztartáson kívüli szervezet jogszabályban meghatározott rendben közreműködhet. (Forrás: Áht. 3/A. § (1)-(2) bekezdés, 2015. január 1-jétől)
közfeladatok finanszírozási struktúrája kockázatforrás	Kockázatforrást jelent, ha az önkormányzat pénzügyi helyzete jelentős függőséget mutat a külső körülményektől (adóbevételektől, kiegészítő állami támogatásoktól). A közfeladatok finanszírozási struktúrája nem kielégítő, ha a működési bevételek nem fedezik teljes mértékben az ellátott közfeladatokat.
nettó működési jövedelem	A nettó működési jövedelem a jövedelemtermelő képességet méri. Megmutatja a működési bevételekből a működési kiadások és a hitelek tőketörlesztésének kifizetése után fennmaradó jövedelmet.

önkormányzat	A helyi önkormányzat jogi személy. Az önkormányzati feladatok ellátását a képviselő-testület és szervei biztosítják. A képviselőtestület szervei: a polgármester, a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke, a képviselő-testület bizottságai, a részönkormányzat testülete, a polgármesteri hivatal, a megyei önkormányzati hivatal, a közös önkormányzati hivatal, a jegyző, továbbá a társulás. A képviselő-testület a feladatkörébe tartozó közszolgáltatások ellátására - jogszabályban meghatározottak szerint - költségvetési szervet, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény szerinti gazdálkodó szervezetet (a továbbiakban: gazdálkodó szervezet), nonprofit szervezetet és egyéb szervezetet (a továbbiakban együtt: intézmény) alapíthat, továbbá szerződést köthet természetes és jogi személlyel vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettel. (Forrás: Mötv. ⁷ 41. § (1), (2), (6) bekezdései)
önkormányzat rendkívüli támogatása	A 2015-2016. években a megyei önkormányzatok rendkívüli támogatása, a települési önkormányzatok rendkívüli támogatása és a tartósan fizetéseképtelen helyzetbe került helyi önkormányzatok adósságrendezésére irányuló hitelfelvétel visszerthes kamattámogatása, a pénzügyi gondnok díja.
pénzintézetek felé történő eladósodás kockázatforrás	Kockázatforrásnak tekintettük, ha az önkormányzat (újból) adósságot keletkeztet, ami a kivételektől eltekintve a 2012. évtől kormányengedély-köteles. A pénzintézetekkel szemben fennálló kötelezettségek esetén olyan függőségi viszony jöhet létre, ahol az önkormányzat pénzügyi helyzete olyan külső körülmények hatására változhat, amely kizárólag a bank egyoldalú döntésén múlik.
szállítók felé történő eladósodás kockázatforrás	Kockázatforrást jelent, ha az önkormányzat növeli a dologi, felújítási, beruházási kötelezettségeit (szállítókkal szemben fennálló tartozásait), ami burkolt hitelezésnek minősülhet, és az elismert kötelezettségeit átmenetileg vagy véglegesen nem tudja határidőre teljesíteni.
többségi önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok kockázatforrás vagyongazdálkodás	Kockázatforrást jelent, hogy az önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok adósságállományáért a tulajdonos önkormányzatot helytállási kötelezettség terheli. A nemzeti vagyongazdálkodás feladata a nemzeti vagyon rendeltetésének megfelelő, az állam, az önkormányzat mindenkori teherbíró képességéhez igazodó, elsődlegesen a közfeladatok ellátásához és a mindenkori társadalmi szükségletek kielégítéséhez szükséges, egységes elveken alapuló, átlátható, hatékony és költségtakarékos működtetése, értékének megőrzése, állagának védelme, értékelnövelő használata, hasznosítása, gyarapítása, továbbá az állam vagy a helyi önkormányzat feladatának ellátása szempontjából feleslegessé váló vagyontárgyak elidegenítése. (Forrás: Nvtv. 7. § (2) bekezdése)
vagyonváltozás kockázatforrás	Kockázatforrásként értékeltük, ha csökken a nemzeti vagyon, ha az önkormányzatok a vagyonértékesítésből származó bevételeket nem beruházásokra, a vagyon pótlására fordítják.

■ II. SZ. MELLÉKLET: AZ ELLENŐRZÉSI KRITÉRIUMOK MÓDSZERTANA ÉS ÉRTÉKELÉSE

Az ellenőrzés tárgya: Az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatósága, a törvényben előírt feladatok ellátása, az önkormányzatnál észlelt negatív tendenciák okainak feltárása, amely az ellenőrzési kritériumok alapján kerül értékelésre.

Az ellenőrzési kritériumok meghatározása során első lépésben azonosításra kerültek az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatóságának, a törvényben előírt feladatok ellátásának kockázatos területei és a kiváltó okai (kockázatforrások), amelyekhez minden esetben mutatószám került hozzárendelésre. A mutatószámok között a viszonyszámok (relatív mutatószámok) és az abszolút adatok (abszolút mutatószámok) egyaránt megtalálhatóak, amelyekhez a Magyar Államkincstár által szolgáltatott adatállományok (kötségvetési beszámolók, időközi költségvetési jelentések, mérlegjelentések adatait) kerültek felhasználásra.

Az egyes kockázati területek és kockázatforrások minősítése „pontozásos módszerrel” a mutatószámok értékelése alapján történt.

- Első lépésben **a mutatószámok értékelésére és egy háromelemű skálán történő elhelyezésére került sor.** Az értékelés (a kategória határok meghatározása) elsődlegesen a mutatószámok közgazdasági értelmezése alapján, az Állami Számvevőszék ellenőrzési tapasztalatait felhasználva történt. Az értékelések alapján **egy-egy mutató alacsony besorolás esetén 0 pontot, közepes esetén 1 pontot, magas kockázatjelzés esetén 2 pontot kapott.** (Pl.: ha a működési kiadások fedezettsége mutató 90% alatti volt, akkor magas kockázati besorolást, 2 pontot, ha 100% feletti volt akkor alacsony besorolást, 0 pontot kapott.) *A %-ban kifejezett mutatók kockázati besorolására a pontos (több tizedes jegy) értékek alapján került sor, ugyanakkor az önkormányzati riport a mutatókat egy, illetve esetenként két tizedes számjegyig mutatja be.*
- Annak érdekében, hogy a kockázatforrások minősítésénél a lényeges mutatók értéke legyen a meghatározó a jellegzetes mutatókéval szemben, **a mutatószámok súlyozására került sor***. A súlyok mértékének megválasztásakor az **elsődleges mutatókat középértéknek tekintve 1-es súly mellérendelése[†]** történt. **A főmutató súlya** az elsődleges mutatók súlyának **kétszeresében**, míg a **másodlagos mutatók súlya** az elsődleges mutatók súlyának **felében került meghatározásra.** (Pl.: a kockázatforrás minősítéséhez a működési kiadások fedezettségét főmutatóként vették figyelembe, ezért 2-es súlyt rendeltek hozzá. Így ha a mutató kockázati besorolása magas volt, a magas kockázati besoroláshoz rendelt 2 pontot szorozták a főmutatóhoz rendelt 2-es súlyszámmal és az elért pontszám 4, míg alacsony besorolás esetén a besoroláshoz rendelt 0 pontot szorozva a főmutatóhoz rendelt 2-es súlyszámmal elért pontszám 0 volt.)
- Ezt követően **került sor** az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatóságának, a törvényben előírt feladatok ellátásának kockázatához rendelt **kockázati területek és kockázatforrások értékelési ponthatárainak meghatározására** oly módon, hogy **kockázatforrásonként** a mutatószámok súlyozott értékelésével **elérhető összes pontszám három egyenlő részre (alacsony, közepes, magas) osztása történt meg.** (Pl.: A közfeladatok finanszírozási struktúrája kockázatforrás 1 db főmutató, 2 db elsődleges mutató és további 2 db másodlagos mutató alakulása alapján került értékelésre. A mutatók magas kockázati besorolása esetén – a súlyozást követően – elérhető legmagasabb pontszám 10 volt. Ezt három egyenlő részre osztva kerültek meghatározásra a közfeladatok finanszírozási struktúrájának értékelési ponthatárai, amely 0-3,32 pontig alacsony, 3,33-6,66 pontig közepes, 6,67-10 pont között magas kockázati minősítést kapott.)
- Az egyes **kockázatforrások értékelésekor** a kockázatforráshoz rendelt **mutatószámok** – súlyozással kapott – **értékeinek összesítése és** a kialakított értékelési ponthatárok szerinti **minősítése történt meg.** (Pl.: egy önkormányzat minősítésekor a közfeladatok finanszírozási struktúrája kockázatforráshoz rendelt 5 db

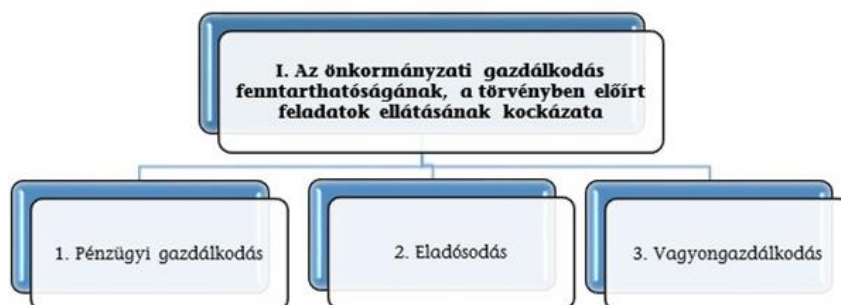
* A súlyozás kifejezi, hogy az alkalmazott mutatószámok egymáshoz képest milyen mértékben járulnak hozzá az adott kockázatforrás értékeléséhez.

† Egy esetben a banki kötelezettségállomány mérlegfőösszeghez mért nagysága mutatónál a kockázatforrás kiegyensúlyozottabb megítélése érdekében az 1-es súlyozás helyett 1,5-ös súlyozás került alkalmazásra.

mutató – fentiekben bemutatott – értékelésével elért összes pontszám 7 volt, akkor a kockázatforrás a hármas skálán a 6,67-10 pont közé került, így magas minősítést kapott.)

- Az egyes **kockázati területek minősítése hasonlóan történt**. Az egyes kockázati területeket meghatározó **kockázatforrások pontjainak aggregálását követően**, a kockázati területen elérhető összes pont három egyenlő részre osztásával kialakított skálán történő **értékelésére került sor**. Ha azonban a kockázatforrások közül legalább egy magas kockázati besorolást ért el, akkor a pontozás szerinti értékeléstől eltérően, a kockázati terület besorolása közepes kockázati minősítésűre módosult.

Az ellenőrzés tárgyának, az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatóságának, a törvényben előírt feladatok ellátásának értékelése:

A három kockázati terület együttes értékelése alapján az alábbi mátrix segítségével kerül meghatározásra az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatóságának, a törvényben előírt feladatok ellátásának értékelése a következők szerint:

I. Az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatóságának, a törvényben előírt feladatok ellátásának kockázata	Alacsony 0	Közepes 1					Magas 2			
		2 alacsony 1 közepes	1 alacsony 2 közepes	2 alacsony 1 magas	1 alacsony 1 közepes 1 magas	3 közepes	1 alacsony 2 magas	2 közepes 1 magas	1 közepes 2 magas	3 magas
1. Pénzügyi gazdálkodás	3 alacsony									
2. Eladósodás										
3. Vagyongazdálkodás										

■ III. SZ. MELLÉKLET: AZ ESZKÖZÖK ÉS FORRÁSOK ALAKULÁSA KIEMELT MÉRLEGSORONKÉNT A 2016-2017. ÉVEKBEN (E FT⁸)
Az Önkormányzatok 2016-2017. évi mérlegeinek adatai

Megnevezés	2016. január 1.	2016. december 31.	2017. december 31.
Befektetett eszközök /NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ BEFEK- TETETT ESZKÖZÖK	112 666 036	115 639 740	115 598 342
NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ FORGÓ- ESZKÖZÖK	451 494	773 839	758 161
PÉNZESZKÖZÖK	5 575 387	7 761 799	14 397 459
KÖVETELÉSEK	1 614 230	3 379 979	4 105 569
EGYÉB SAJÁTOS ESZKÖZOLDALI ELSZÁ- MOLÁSOK	450 679	89 024	200 238
AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	33 315	8 847	7 537
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	120 791 144	127 653 228	135 067 305
SAJÁT TŐKE	113 342 450	118 717 998	122 198 132
KÖTELEZETTSÉGEK	1 767 318	1 921 185	2 032 978
EGYÉB SAJÁTOS FORRÁSOLDALI ELSZÁ- MOLÁSOK			
PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	5 681 375	7 014 045	10 836 196
FORRÁSOK ÖSSZESEN	120 791 144	127 653 228	135 067 305

■ IV. SZ. MELLÉKLET: PÉNZÜGYI EGYENSÚLYI HELYZET CLF MÓDSZER SZERINTI ÉRTÉKELÉSE A 2016-2017. ÉVEKBEN (E FT)

1. FOLYÓ KÖLTSÉGVETÉS	2016. év	2017. év	Változás [%] (2017-2016)/ 2016
1.1.1. Saját működési bevételek tulajdonosi bevételek nélkül	7 132 790	7 051 541	-1,14%
1.1.2. Költségvetési támogatások a működőképesség megőrzését szolgáló kiegészítő támogatások nélkül	18 711 869	19 824 015	5,94%
1.1.3. Átengedett bevételek	497 178	504 863	1,55%
1.1.4. Államháztartáson belülről kapott támogatások	7 599 981	7 703 379	1,36%
1.1.5. EU-tól és külföldről kapott bevételek	7 713	583	-92,44%
1.1.6. Államháztartáson kívülről kapott bevételek	97 647	62 105	-36,40%
1.1.7. Hozam- és kamatbevételek (2014-ben a működési rész csak az önkormányzat nyilvántartása alapján pontosítható)	19 587	28 852	47,30%
1.1.8. Kölcsönök visszatérülése, igénybevétele	46 185	38 632	-16,35%
1.1.9. A működőképesség megőrzését szolgáló kiegészítő támogatások	258 219	170 504	-33,97%
1.1. Folyó bevételek (1.1.1.+1.1.2.+1.1.3.+1.1.4.+1.1.5.+1.1.6.+1.1.7.+1.1.8.+1.1.9.)	34 371 170	35 384 474	2,95%
1.2.1. Működési kiadások kamatkiadások nélkül	25 344 360	26 126 688	3,09%
1.2.2. Államháztartáson belülré átadott pénzeszközök	4 551 249	5 007 604	10,03%
1.2.3.1. vállalkozásoknak	283 359	296 442	4,62%
1.2.3.2. EU-nak, illetve külföldre	5 188	1 227	-76,35%
1.2.3.3. magánszemélyeknek	922 124	906 490	-1,70%
1.2.3.4. non-profit szervezeteknek	422 996	430 357	1,74%
1.2.3. Transzferkiadások	1 633 667	1 634 515	0,05%
1.2.4. Kamatkiadások	18 592	6 358	-65,80%
1.2.5. Kölcsönök nyújtása, törlesztése	49 844	24 911	-50,02%
1.2. Folyó kiadások (1.2.1.+1.2.2.+1.2.3.+1.2.4.+1.2.5.)	31 597 711	32 800 076	3,81%
1.3. Folyó költségvetés egyenlege, működési jövedelem (1.1. – 1.2.)	2 773 459	2 584 398	-6,82%
2. FELHALMOZÁSI KÖLTSÉGVETÉS			
2.1.1. Saját tőkebevételek	211 400	280 852	32,85%
2.1.2. Költségvetési támogatások	1 740 793	1 422 610	-18,28%
2.1.3. Államháztartáson belülről kapott támogatások	755 513	7 838 744	937,54%
2.1.4. EU-tól és külföldről kapott támogatások	0	75 071	+100%(!)
2.1.5. Államháztartáson kívülről kapott bevételek	60 486	418 231	591,46%
2.1.6. Hozam- és kamatbevételek (2014-ben (02/196+02/200-ből a felhalmozási rész csak az önkormányzat nyilvántartása alapján pontosítható)	0	0	0,00%
2.1.7. Kölcsönök visszatérülése, igénybevétele	72 662	14 186	-80,48%
2.1. Felhalmozási bevételek (2.1.1.+2.1.2.+2.1.3.+2.1.4.+2.1.5.+2.1.6.+2.1.7.)	2 840 854	10 049 694	253,76%
2.2.1. Saját beruházási kiadás áfával	1 813 268	2 768 408	52,68%
2.2.2. Saját felújítási kiadás áfával	1 309 387	3 013 353	130,13%
2.2.3. Államháztartáson belülré átadott pénzeszközök	163 688	17 220	-89,48%

2.2.4. EU-nak és külföldnek adott pénzeszközök	756	0	-100,00%
2.2.5. Államháztartáson kívülre adott pénzeszközök	161 507	99 936	-38,12%
2.2.6. Befektetéssel kapcsolatos kiadások	4 754	13 307	179,90%
2.2.7. Kamatkiadások (2014-ben 01/51+01/54-ből a felhalmozási rész csak az önkormányzat nyilvántartása alapján pontosítható)	0	0	0,00%
2.2.8. Kölcsönök nyújtása, törlesztése	12 376	7 667	-38,05%
2.2. Felhalmozási kiadások (2.2.1.+2.2.2.+2.2.3.+2.2.4.+2.2.5.+2.2.6.+2.2.7.+2.2.8.+2.2.9.)	3 465 737	5 919 890	70,81%
2.3. Felhalmozási költségvetés egyenlege (2.1. – 2.2.)	-624 883	4 129 803	760,89%
3. FINANSZÍROZÁSI MŰVELETEK NÉLKÜLI (GFS) POZÍCIÓ (1.3.+2.3.)	2 148 576	6 714 201	212,50%
4. FINANSZÍROZÁSI MŰVELETEK			
4.1. Hitelfelvétel	304 855	392 619	28,79%
4.2. Hiteltörlesztés	392 987	402 966	2,54%
4.3. Forgatási és befektetési célú értékpapírok kibocsátása	0	0	0,00%
4.4. Forgatási és befektetési célú értékpapírok beváltása	0	0	0,00%
4.5. Forgatási és befektetési célú értékpapírok értékesítése	758 517	1 271 461	67,62%
4.6. Forgatási és befektetési célú értékpapírok vásárlása	1 184 481	1 408 208	18,89%
4.7. Egyéb finanszírozási bevételek	1 408 308	1 315 057	-6,62%
4.8. Egyéb finanszírozási kiadások	1 316 560	1 238 969	-5,89%
4.9. Finanszírozási műveletek egyenlege (4.1.-4.2.+4.3.-4.4.+4.5.-4.6.+4.7.-4.8.)	-422 349	-71 006	83,19%
5. TÁRGYÉVI PÉNZÜGYI POZÍCIÓ (1.3.+ 2.3.+4.9.)	1 726 226	6 643 196	284,84%
6. NETTÓ MŰKÖDÉSI JÖVEDELEM (működési jövedelem (1.3.) - tőketörlesztés (4.2+4.4))	2 380 471	2 181 432	-8,36%
* Az önkormányzat bevételei nem tartalmazzák az előző évi pénzmaradvány igénybevételét.			
Tájékoztató adat: Maradvány igénybevétele	5 556 760	7 303 367	31,43%

■ V. SZ. MELLÉKLET: AZ ÖNKORMÁNYZATOK 2016-2017. ÉVI FŐBB MUTATÓINAK ÉS KOCKÁZATI TERÜLETEINEK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

Összefoglaló értékelés				
Azonosított kockázatok (értékelése: Magas=M / Közepes=K / Alacsony=A)	A kiválasztott önkormányzatok 2016. évi kockázati besorolása és pontozása		A kiválasztott önkormányzatok 2017. évi kockázati besorolása és pontozása	
I. Az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatóságának, a törvényben előírt feladatok ellátásának kockázata	K		K	
1. Pénzügyi gazdálkodás	A	5,0	5,0	A
1.1 Közfeladatok finanszírozási struktúrája	A	1,0	3,0	A
1.2 Felhalmozási kiadások és finanszírozása	M	4,0	0,0	A
1.3 Finanszírozás	A	0,0	2,0	A
2. Eladósodás	A	5,5	9,0	A
2.1 Adósságkonszolidációt követő időszakban bekövetkező eladósodás	A	2,0	2,0	A
2.2 Szállítók felé történő eladósodás	K	3,5	5,0	K
2.3 Pénzintézet felé történő eladósodás	A	0,0	0,0	A
2.4 Garancia- és kezességvállalás	A	0,0	2,0	K
3. Vagyongazdálkodás	K	9,0	12,5	K
3.1 Vagyónváltás	A	1,0	0,0	A
3.2 Belső eladósodás	M	6,0	8,0	M
3.3 Többségi önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok	A	2,0	4,5	K

■ VI. SZ. MELLÉKLET: AZ ÖNKORMÁNYZATOK 2016-2017. ÉVI FŐBB MUTATÓINAK ÉS KOCKÁZATI TERÜLETEINEK RÉSZLETES ÉRTÉKELÉSE

Kockázat/Kockázati területek /Kockázatforrások/Mutatók	Mutatók értéke 2016.12.31	Kockázati besorolás 2016.	Mutatók értéke 2017.12.31	Kockázati besorolás 2017.
I. Az önkormányzati gazdálkodás fenntarthatóságának, a törvényben előírt feladatok ellátásának kockázata		K		K
1. Pénzügyi gazdálkodás		A		A
1.1 Közfeladatok finanszírozási struktúrája		A		A
Működési kiadások fedezettsége	108,8%	A	107,9%	A
Önkormányzati rendkívüli támogatás aránya	0,75%	K	0,48%	K
Adóbevételek működési bevételeken belüli arányának változása	-	-	-0,65%	K
Adóbevételek állományának változása	-	-	-1,9%	K
Helyi iparüzési adóbevételek állományának változása	-	-	-1,6%	K
1.2 Felhalmozási kiadások és finanszírozása		M		A
Felhalmozási kiadások fedezettsége	82,0%	M	169,8%	A
1.3 Finanszírozás		A		A
Törlesztés fedezettségének aránya	14,2%	A	15,6%	A
Nettó működési jövedelem változása	-	-	-8,4%	K
2. Eladósodás		A		A
2.1 Adósságkonszolidációt követő időszakban bekövetkező eladósodás		A		A
Eladósodási mutató	1,5%	A	1,5%	A
Eladósodási mutató változása	0,04	K	0,00	K
Tárgyévi pénzügyi pozíció változása	-	-	284,8%	A
2.2 Szállítók felé történő eladósodás		K		K
Kötelezettségek dologi, felújítási beruházási kiadásokra állomány változása	-9,9%	A	-22,8%	A
90 napon túli lejárt kötelezettségek állományának aránya (az összes kötelezettség állományból)	0,2%	M	0,1%	M
Lejárt dologi, felújítási beruházási kiadásokkal kapcsolatos kötelezettségek állomány aránya (az összes kötelezettség állományból)	16,8%	K	27,7%	M
Lejárt dologi, felújítási beruházási kiadásokkal kapcsolatos kötelezettségek állomány változása	-18,6%	A	27,6%	K

Lejárt dologi kiadásokkal kapcsolatos kötelezettségek állomány aránya a dologi kiadások egy havi átlagához viszonyítva	8,3%	K	10,7%	K
2.3 Pénzintézet felé történő eladósodás		A		A
Banki kötelezettségállomány mérlegfőösszeghez mért nagysága	0,020%	A	0,015%	A
Banki kötelezettségek (rövid és hosszúlejáratú hitelek és kötvénykibocsátásból származó tartozások) állományának változása	-78,5%	A	-22,3%	A
Tárgyévben kormányzati jóváhagyással megkötött hosszú lejáratú adósságot keletkeztető ügyletek darabszáma	0	A	0	A
...ügyletek értéke (E Ft)	0	A	0	A
Tárgyévben megkötött, kormányzati hozzájáruláshoz nem kötött, hosszúlejáratú adósságot keletkeztető ügyletek darabszáma	0	A	0	A
... ügyletek értéke (E Ft)	0	A	0	A
2.4 Garancia- és kezességvállalás		A		K
Garancia és kezességvállalások állománya (E Ft)	0	A	53 730	K
3. Vagyongazdálkodás		K		K
3.1 Vagyonváltozás		A		A
Befektetett eszközök fedezettsége	102,7%	A	105,7%	A
Ingtatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok állományának változása (E Ft)	+1 784 440	A	+71 446	A
Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök állományának változása (E Ft)	+2 046 019	M	-876 650	A
3.2 Belső eladósodás		M		M
Eszközpótlási mutató (tárgyi eszközök összesen)	75,9%	M	65,6%	M
Eszközpótlási mutató (ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogokra)	89,0%	K	65,5%	K
3.3 Többségi önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok		A		K
Többségi önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok kötelezettségei állományának változása	-27,39%	A	+29,26%	K
...gazdasági társaságok számának változása (db)	+2	M	+4	M
Tartós részesedések állományának változása	-2,19%	A	+3,79%	K

■ VII. SZ. MELLÉKLET: MONITORING ALÁ VONT ÖNKORMÁNYZATOK

sorszám	A település (községi önkormányzat) neve:	sorszám	A település (községi önkormányzat) neve:
1	AGGTELEK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	45	IKERVÁR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
2	ALSÓSZÖLNÖK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	46	ILK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
3	BABÓCSA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	47	IVÁN KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
4	BÁGYOGSZOVÁT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	48	IVÁNC KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
5	BAK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	49	JUTA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
6	BAKONYSZENTKIRÁLY KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	50	KAKASD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
7	BAKSA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	51	KÁM KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
8	BALATONSZENTGYÖRGY KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	52	KAPOLY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
9	BALOGUNYOM KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	53	KEMENCE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
10	BÁNOKSZENTGYÖRGY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	54	KENYERI KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
11	BATÉ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	55	KÉTBODONY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
12	BÁZAKERETTYE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	56	KÉTÚFALU KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT
13	BERCEL KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	57	KIRÁLYEGYHÁZA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
14	BICSÉRD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	58	KISHUTA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
15	BODROGOLASZI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	59	KÓNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
16	BÓDVASZILAS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	60	KOVÁCSHIDA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT
17	BOGÁD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	61	KÖLESD KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
18	BOLDOGKÖVÁRALJA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	62	KÖVÁGÓÓRS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
19	BORSODSZIRÁK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	63	KRASZNOKVAJDA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
20	BŐ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	64	KUTAS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
21	CÉGÉNYDÁNYÁD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	65	LÁBOD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
22	CSÁNYOSZRÓ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	66	LÁNYCSÓK KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
23	CSARODA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	67	LOVÁSZI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
24	CSESZTREG KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	68	LUCFALVA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
25	CSÖGLE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	69	LUKÁCSHÁZA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
26	CSÖMÖDÉR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	70	MAGYARNÁNDOR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
27	DARÁNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	71	MAGYARSZÉK KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
28	DARNÓZSELI KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	72	MÁRIANOSZTRA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT
29	DENCSHÁZA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	73	MÁTRASZŐLŐS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
30	DIÓSVISZLÓ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	74	MÉHTELEK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
31	DRÉGELYPALÁNK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	75	MERNYE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
32	ÉCS KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	76	MESZTEGNYŐ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
33	EGYHÁZASKOZÁR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT	77	MIHÁLYI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
34	ERZSÉBET KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT	78	MIKE KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
35	FELCSÚT KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	79	MIKÓHÁZA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
36	FELSŐRAJK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	80	MINDSZENTGODISA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
37	GELLÉNHÁZA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	81	MOLNASZÉCSÓD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
38	GELSE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	82	MONOSTORAPÁTI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
39	GÓGÁNFA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	83	MOZSGÓ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
40	GYARMAT KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	84	NÁDASD KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
41	HAHÓT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	85	NAGYDOBSZA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
42	HIMESHÁZA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	86	NAGYHARSÁNY KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
43	HIRICS KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	87	NAGYKAPORNAK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
44	HOMROGD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	88	NAGYNYÁRÁD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

sorszám	A település (községi önkormányzat) neve:	sorszám	A település (községi önkormányzat) neve:
89	NAGYPÁLI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	133	ÚJPETRE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
90	NAGYPETERD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	134	URAIÚJFALU KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
91	NAGYRÉCSE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	135	VASALJA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
92	NAGYSZEKERES KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	136	VÁSÁROSDOMBÓ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT
93	NEKÉZSENY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	137	VASSZÉCSENY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
94	NEMESGÖRZSÖNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	138	ZALAAPÁTI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
95	NEMESSZALÓK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	139	ZALABAKSA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
96	NOVAJIDRÁNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	140	ZALACSAANY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
97	NYÓGÉR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	141	ZALASZENTGYÖRGY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
98	ÓHÍD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	142	ZALASZENTIVÁN KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
99	ORFÚ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT	143	ZALASZENTMIHÁLY KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZATA
100	OSZKÓ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	144	ZÁNKA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
101	PÁKA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
102	PÁPAKOVÁCSI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
103	PÉCSUDVARDI ÖNKORMÁNYZAT		
104	PERKUPA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
105	PÓKASZEPETK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
106	RÁBAHÍDVÉG KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
107	RAGÁLY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
108	RÁTÓT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
109	RÉDICS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
110	ROZSÁLY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
111	SELYEB KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
112	SIMONFA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT		
113	SOMLÓVÁSÁRHELY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
114	SOMOGYZSITFA KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT		
115	SOPRONHORPÁCS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
116	SOPRONKÖVESD KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT		
117	SÖJTÖR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
118	SÖPTE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
119	SZALASZEND KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
120	SZALONNA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
121	SZEDERKÉNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
122	SZENTLÁSZLÓ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT		
123	SZIGLIGET KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
124	SZIL KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
125	SZUHAKÁLLÓ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
126	TELKIBÁNYA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
127	TESKÁND KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
128	TIHANY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
129	TISZAKERECSENY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
130	TÖRÖKKOPPÁNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
131	TÜSKEVÁR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		
132	UGOD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA		

FÜGGELÉKEK

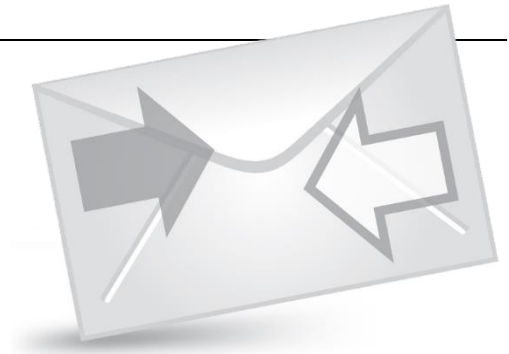
I. SZ. FÜGGELÉK: A JELENTÉSBEN BEAZONOSÍTOTT 2017. ÉVRE VONATKOZÓ KOCKÁZATOKKAL ÉRINTETT ÖNKORMÁNYZATOK

Negatív működési jövedelem miatti kockázat	Rendkívüli támogatás igénybevétele nélkül negatív működési jövedelem miatti kockázata	A 90 napon túl fennálló tartozás miatt eladósodásra irányuló kockázat	Eladósodás kockázata a lejárt szállítói tartozás működési jövedelemhez viszonyított aránya miatt	Garancia- és kezességvállalások miatti kockázat
Bak Község Önkormányzata	Baksa Község Önkormányzata	Krasznokvajda Község Önkormányzata	Csaroda Község Önkormányzata	Rábahídvég Község Önkormányzata
Csaroda Község Önkormányzata	Cégénydányád Község Önkormányzata	Lukácsháza Község Önkormányzata	Felsőrajk Község Önkormányzata	Az érintett önkormányzatok száma: 1
Csömödér Község Önkormányzata	Homrogd Község Önkormányzata	Az érintett önkormányzatok száma: 2	Kakasd Község Önkormányzata	
Dencsháza Községi Önkormányzat	Ivánc Község Önkormányzata		Ebből 90 napon túl fennálló tartozás mellett 2017-ben 1 önkormányzat működési jövedelme negatív	Lukácsháza Község Önkormányzata
Egyházaskózar Község Önkormányzat	Lábad Község Önkormányzata	Novajdrány Község Önkormányzata		
Felcsút Községi Önkormányzat	Márianosztra Község Önkormányzat	Óhíd Község Önkormányzata		
Gellénháza Község Önkormányzata	Mátraszőlős Község Önkormányzata	Rozsály Község Önkormányzata		
Hirics Községi Önkormányzat	Méhtelek Község Önkormányzata	Az érintett önkormányzatok száma: 7		
Iván Községi Önkormányzat	Mesztegyő Község Önkormányzata			
Ivánc Község Önkormányzata	Nagyharsány Községi Önkormányzat			
Kakasd Község Önkormányzata	Novajdrány Község Önkormányzata			
Kapoly Község Önkormányzata	Páka Község Önkormányzata			
Kutas Község Önkormányzata	Sőjtör Község Önkormányzata			
Lukácsháza Község Önkormányzata	Szil Község Önkormányzata			
Márianosztra Község Önkormányzat	Vásárosdombó Község Önkormányzat			
Méhtelek Község Önkormányzata	Vasszécseny Község Önkormányzata			
Mernye Község Önkormányzata	Zalaszentgyörgy Község Önkormányzata			
Mesztegyő Község Önkormányzata	Az érintett önkormányzatok száma: 17			
Mike Községi Önkormányzat				

Negatív működési jövedelem miatti kockázat	Rendkívüli támogatás igénybevétele nélkül negatív működési jövedelem miatti kockázata	A 90 napon túl fennálló tartozás miatt eladósodásra irányuló kockázat	Eladósodás kockázata a lejárt szállítói tartozás működési jövedelemhez viszonyított aránya miatt	Garancia- és kezességvállalások miatti kockázat
Nagyharsány Községi Önkormányzat				
Óhid Község Önkormányzata				
Oszkó Község Önkormányzata				
Páka Község Önkormányzata				
Pápakovácsi Község Önkormányzata				
Rozsály Község Önkormányzata				
Söjtör Község Önkormányzata				
Tiszakerecseny Község Önkormányzata				
Uraiújfalu Községi Önkormányzat				
Vasszécseny Község Önkormányzata				
Zalaapáti Község Önkormányzata				
Zalaszentgyörgy Község Önkormányzata				
Az érintett önkormányzatok száma: 31				
Ebből mindkét évben negatív működési jövedelemmel rendelkező önkormányzatok száma: 4				

■ II. SZ. FÜGGELÉK: ÉSZREVÉTELEK

A jelentéstervezetet a Számvevőszék 15 napos észrevételezésre megküldte az ellenőrzött szervezetek vezetőinek az ÁSZ tv. 29. § (1) bekezdése előírásának megfelelően.*

A belügyminiszter a 2019. december 6-ai levelében jelezte, hogy a jelentéstervezetre nem tesz észrevételt.

* **29. §** (1) Az Állami Számvevőszék az ellenőrzési megállapításait megküldi az ellenőrzött szervezet vezetőjének vagy az általa megbízott személynek, és annak, akinek személyes felelősségét állapította meg.

(2) Az ellenőrzött szervezet vezetője és a felelősként megjelölt személy az ellenőrzés megállapításaira tizenöt napon belül írásban észrevételt tehet.

(3) Az Állami Számvevőszék az észrevételre a beérkezésétől számított harminc napon belül írásban válaszol. A figyelembe nem vett észrevételeket köteles a jelentésben feltüntetni, és megindokolni, hogy azokat miért nem fogadta el.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

¹ MÁK	Magyar Államkincstár
² Önkormányzat	144 önkormányzat (öt vagy annál több önkormányzat alkotta közös önkormányzati hivatal székhely községi önkormányzatainak összessége), melyek község településtípushoz tartoznak. Az érintett 144 községi önkormányzat felsorolását a VII. számú melléklet tartalmazza.
³ 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet	a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet utolsó időállapota
⁴ M Ft	millió Ft-ban
⁵ ÁSZ SZMSZ	Az Állami Számvevőszék Szervezeti és Működési Szabályzata
⁶ Számv. tv.	2000. évi C. törvény a számvitelről (hatályos: 2001. január 1-jétől)
⁷ Mötv.	2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól (hatályos: 2012. január 1-jétől)
⁸ E Ft	ezer Ft-ban

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

1052 Budapest, Apáczai Csere János utca 10.

Levélcím: 1364 Budapest 4. Pf. 54

Telefon: +36 1 484 9100 Telefax: +36 1 484 9200

www.asz.hu